Bevezetés a kereszténységbe

PPKE ITK 2016 ősz

Hodász András

GOD'S
DEAD
NOT

Miért nem hagyja nyugodni ez a kérdés a világot?

Uram, ha megfacsarsz, miként egy citromot,
ha néha bérbeadsz, mint régi birtokot,
ha álmokkal zavarsz és angyalodat küldöd,
hogy ágyam széléről fülembe súgja: "züllött!",
Uram, ha megvonod kéken az ereket,
ha bambaságot adsz, munkát, vagy gyereket,
ha elrontod a nap értékesebb felét,
s én direkt nem teszek egy lépést sem feléd,
ha válasz nélkül küldöd rám az éjfelet,
mi más marad nekem, mint hogy szeresselek?

Nádasdy Ádám: Vacsora előtt

A félévben

- betekintés a hit világába
- kereszténység
- katolikus egyház
- egyéb témák: Biblia, történelem, jog, erkölcs, lelki élet, spiritualitás, életvezetés stb.

Követelmények

- órai részvétel
- beadandó - olvasónapló (lista később)
- vizsga - létszámtól függ
- jegyzet - ez a ppt

Vallástörténeti alapok

Mikortól?

- A kutatások azt valószínűsítik, hogy a vallásosság és az elvonatkoztató képesség a homo sapiens sapiensszel jelent meg
- Egyes régészek a temetési szokások megjelenésétől számítják az emberré válás befejeződését

Az írásbeliség előtt

- Nem ismerjük pontosan
- Valószínűleg a máig fennmaradt törzsi, tradicionális vallásokhoz álltak közel (Afrika, Dél-Amerika, Óceánia stb.)
- Az írásbeliség megjelenése után tudunk többet (pl. Egyiptom)

ŐSI VALLÁSOK (KR.E. III. ÉVEZRED-XV. SZ.)

- Kelet-Ázsia: taoizmus, konfucianizmus, sintoizmus, mongol és koreai vallások
- Dél-Ázsia: védizmus, brahmanizmus, buddhizmus, jainizmus, hinduizmus, szikhizmus, tantrizmus
- Elő-Ázsia: sumér, hettita, huritta, elamita, fríg
- Irán: zoroasztrizmus, parszizmus, manicheizmus, mazdaizmus, arab vallások, gnoszticizmus
- Egyéb ázsiai vallások: misztériumvallások, Attisz, Kübelé, Adonisz és Mithras kultusza
- Három nagy monoteista vallás: zsidó, kereszténység és az iszlám (a könyv vallásai)

ÚJ VALLÁSOK (1789 – MODERN KOR)

- Némelyek a történeti vallásokból származnak, mások a törzsi és népi hagyományokat újították fel
- Pl. Hare Krisna (1966), transzcendentális meditáció, vagy Iránban: babizmus, bahaizmus
- Amerika: mormonok, Jehova tanúi, spiritizmus, Teozofikus társaság, szcientológia (1954) stb.
- Dél-Amerika: afroamerikai kultuszok (umbanda és a vudu)
- Afrika: messiási mozgalmak pl. Názáreti Egyház, Kimbangu

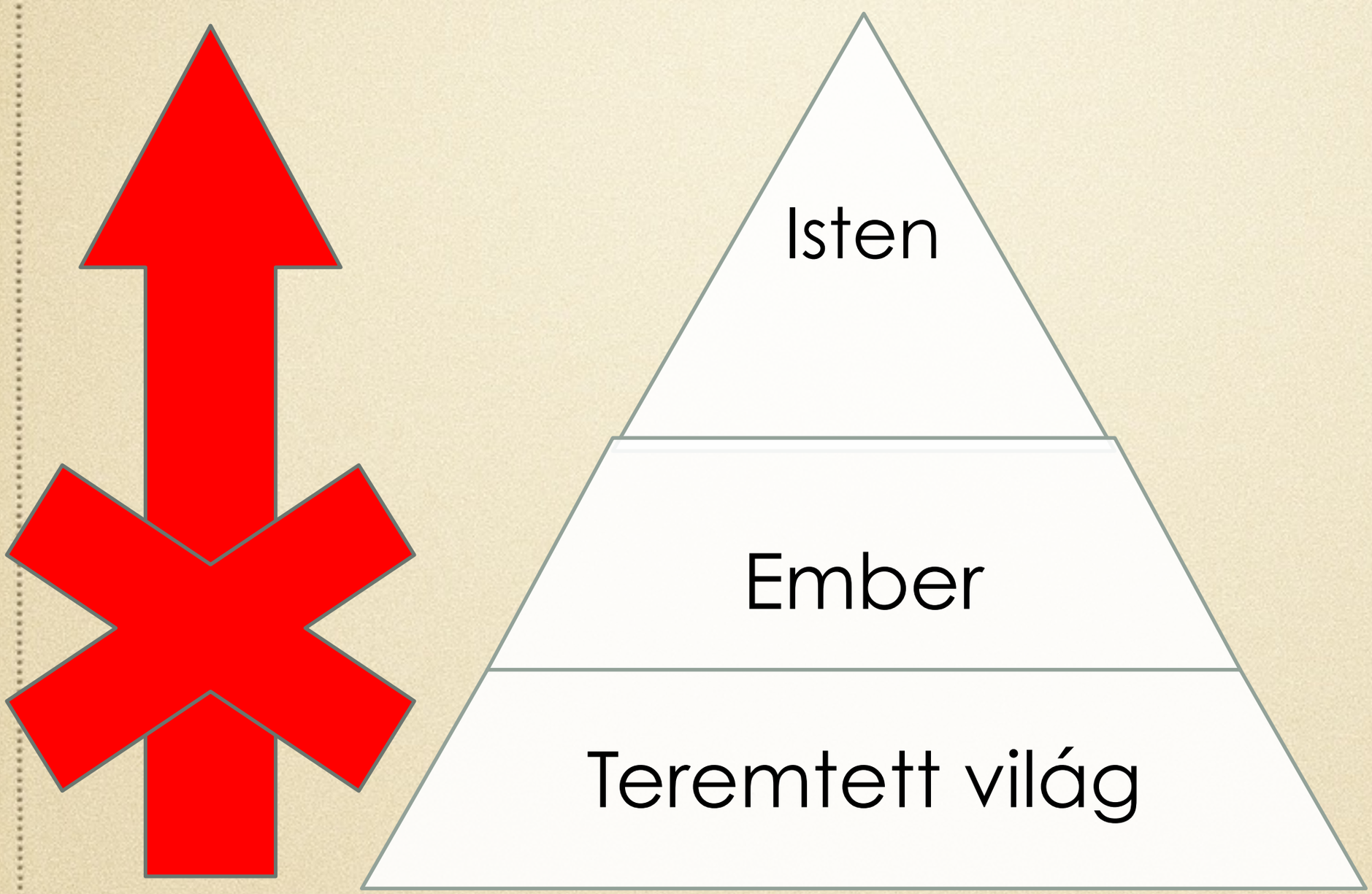
Isten
Ember
Teremtett világ

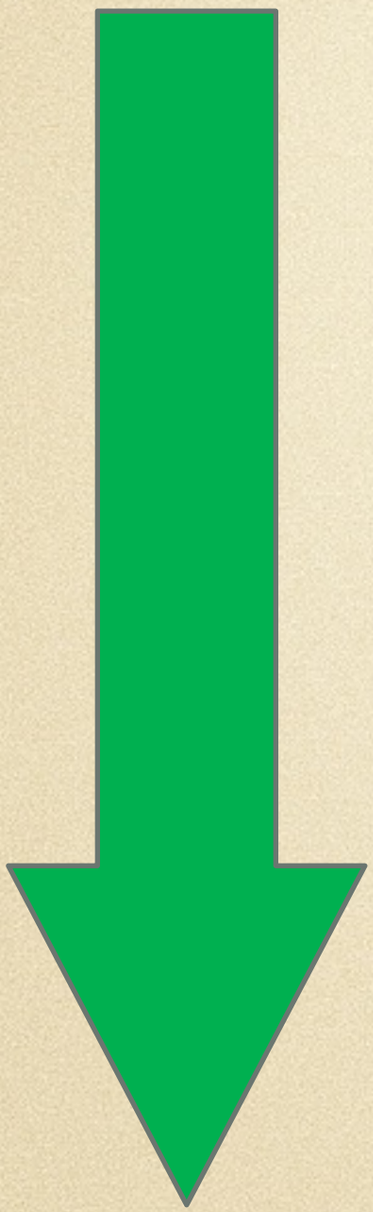

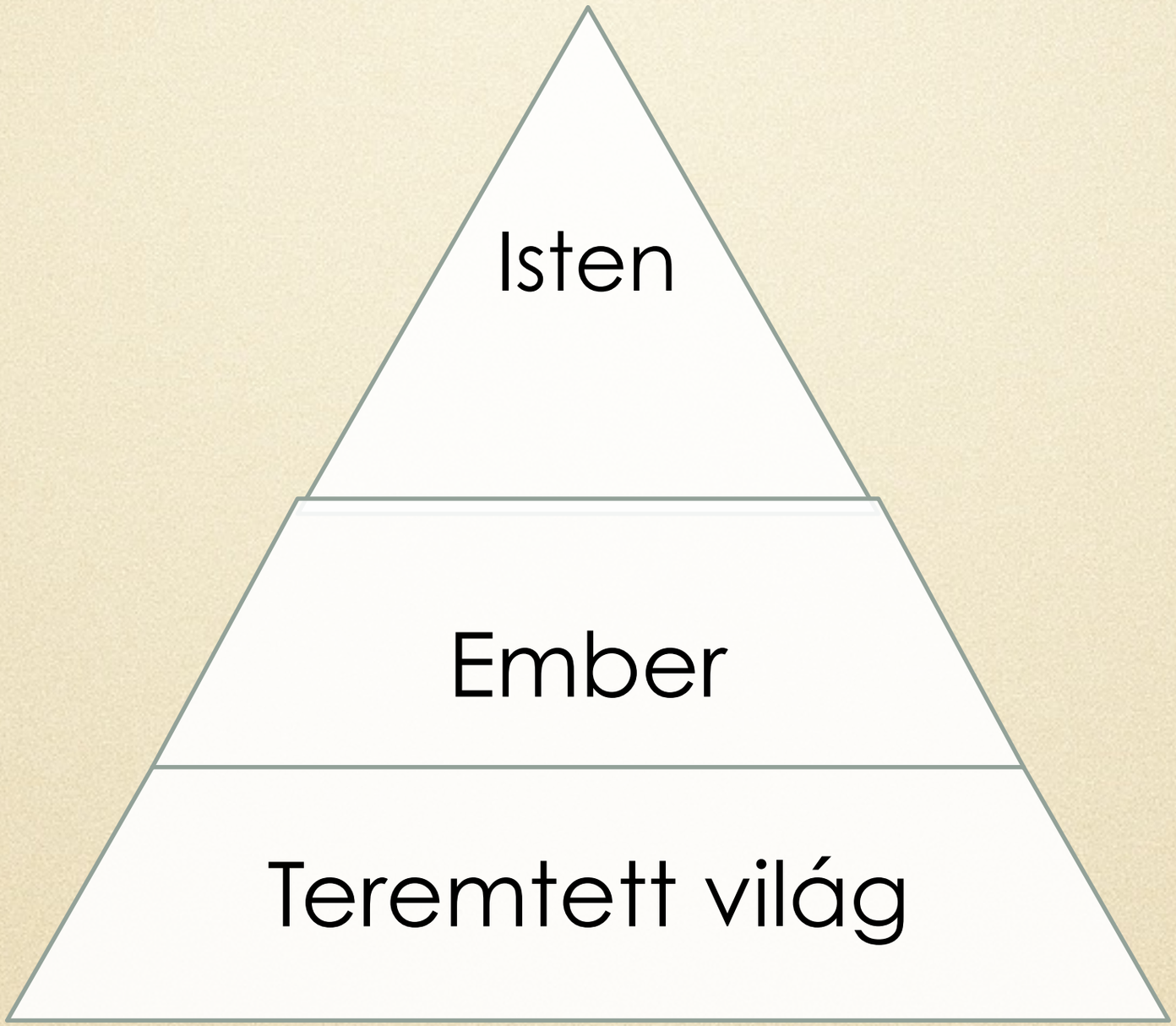
Isten
Ember
Teremtett világ

VALLÁSOK MODERN FELOSZTÁSA (MIRCEA ELIADE)

1. Kozmológiai vallások: a szent a kozmikus jelenségeken keresztül mutatkozik me
2. Akozmikus vallások: buddhizmus, gnoszticizmus
3. Történeti vallások: a könyv vallásai (kinyilatkoztatásban hívők)
4. Írásbeliség előtti vallások
5. Olyan könyveket birtokló vallások, amelyek isteni eredetét nem vallják

Új vallás: ateizmus

- saját hitrendszer
- híres próféták
- “evangelizáció”, hitviták
- a semmi/véletlen tulajdonságai: öröktől fogva van, teremtő (véletlen), felfoghatatlan, legvégső elv stb.

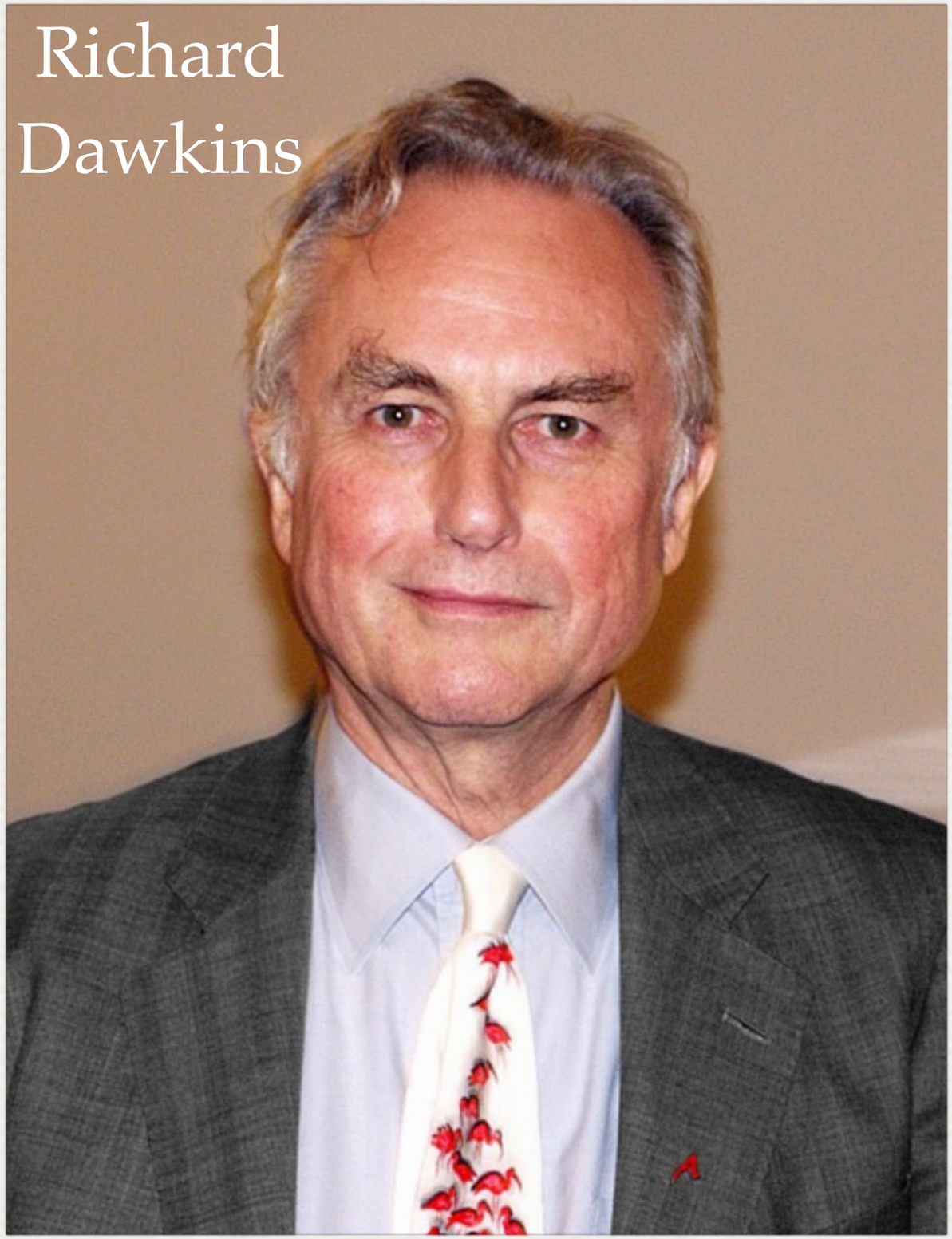
Richard
Dawkins

Sam
Harris

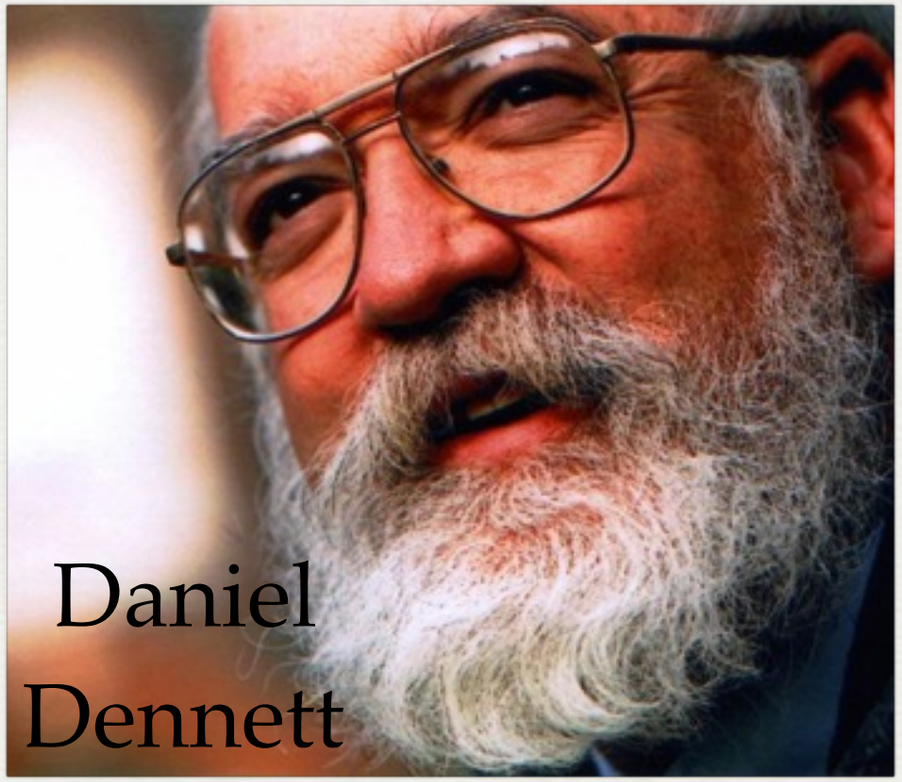
Daniel
Dennett

„A sivatagi vándor szomjúsága nem bizonyíték amellett, hogy az életét megmentő forrásra talál, de bizonyíték amellett, hogy egyáltalán van víz."

összegzés

- Úgy tűnik, hogy az emberiség általános tapasztalata, hogy szükségszerűen létezik valami a látható világon kívül.
- Az ateizmus léte: (1) a kérdés nem lényegtelen, (2) a “semmit”-t isteni tulajdonságokkal ruházza fel

Az egyház szerint

- Isten léte a teremtett világból az emberi ész természetes világosságánál biztosan felismerhető. *I Vatikáni zsinat* (1870; DH 3004).
- Bölcs 13,1-9; Róm 1,20: ‘Ami benne láthatatlan, örök ereje és isteni mivolta, az a világ teremtése óta műveiből felismerhető’.

Utak Istenhez

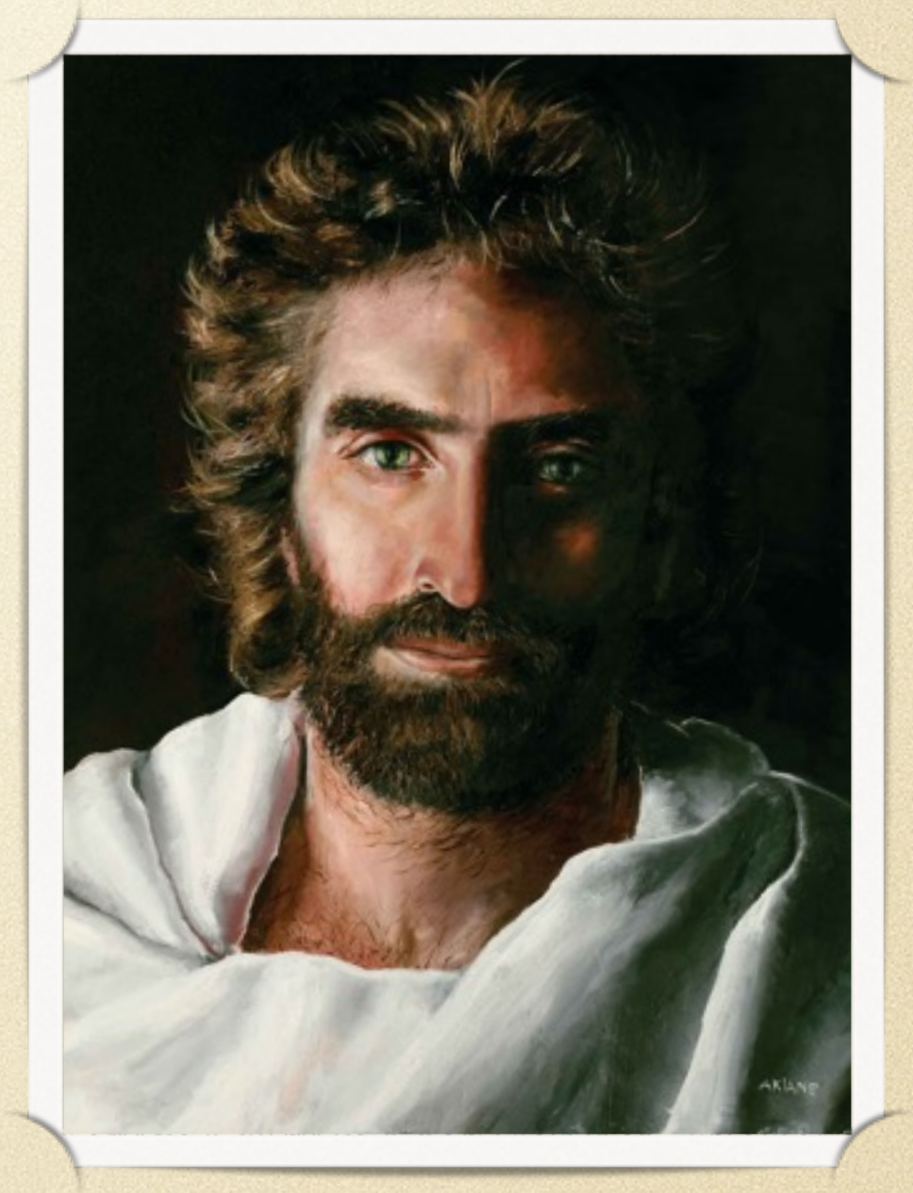

- Az ember belső alaptapasztalata: végesnek tapasztalja a világot, mert érzékel valamit Abból, ami a világon túl van. Végtelen tapasztalatok (élet; szeretet; lelkiismeret; szépség; betegség-halál).
- A gondolkodás különböző szintjei egymástól elválaszthatatlanok, egymást átjárják (érzéki tapasztalat; kísérleti tudományok; matematikai logika; filozófia; hit).
- I. Kant: *'Két dolog van, ami ámulatba ejt: a csillagos ég fölöttem, és az isteni törvény bennem'*.
- A világnak Oka van (lét-többletek): hogyan lesz a semmiből valami, a valamiből élő és az élőből értelmes lény?

Aquinói Szt. Tamás

- Érvei nem bizonyítások, hanem “utak”, amelyek a hit megértésére vezetnek.
- Összegyűjtötte és szintézist alkotott belőlük.
- az érvek ezzel zárulnak: “Ezt nevezzük Istennek”

1. mozgásból kiinduló érv

- regressus ad infinitum - a végtelenségig való visszavezetés.
- Ha valami mozog (változik, potentiaból actusba), azt valami mozgatja (változtatja)
- nem lehet a végtelenségig visszamenni, mert akkor nem lenne első változtató, aki kívül van a rendszeren, más szinten helyezkedik el
- nem “első láncszem”, hanem a láncot magát fönntartó transzcendens alap.

2. Létesítő okság

- Mindennek van oka, amire visszavezethető
- vmi nem lehet a saját létesítő oka, mert akkor önmaga előtt kellene léteznie (ld. a számítógép megcsinálja önmagát)

3. kontingencia - esetlegesség

- keletkezés-elmúlás
- a világon minden keletkezik és elmúlik, tehát elképzelhető egy olyan állapot, amikor semmi nem létezik
- ha ilyen állapot van, akkor mi a magyarázata annak, hogy most mégis vannak létezők?
- kell, hogy legyen egy nem “esetleges”, hanem “szükségszerű” lény, ami nem keletkezik, és nem múlik el.

4. Tökéletességi fokozatok

- Tapasztalati tény, hogy a dolgok a világban különböző fokon jók/rosszak stb.
- léteznie kell egy viszonyítási pontnak

5. célirányosság

- az értelemmel nem rendelkező dolgok is célirányosan működnek
- kell lennie egy értelmes lénynek, aki a célra irányítja őket

Pascal

1623-1662

- gyerekkorától kezdve zseni
- ő gyártotta a világ első mechanikus számológépét
- kicsapongó élet - nagy megtérés
- A 20. századi filozófia előfutára
- Szerinte eleve istenérv, hogy a világ még nem omlott össze, és élhető
- a hit kockáztatást kíván az embertől

A fogadás érv

- Ha hívőként élek, noha nincs Isten, végeset és végtelent veszítek. Ha nem hívőként élek, noha van Isten, végeset nyerek de végtelent veszítek. Ha hívőként élek és van Isten, végeset veszítek, de végtelent nyerek.
- A helyes választás tehát a hit, mert akkor van esélyünk megnyerni a végtelent.

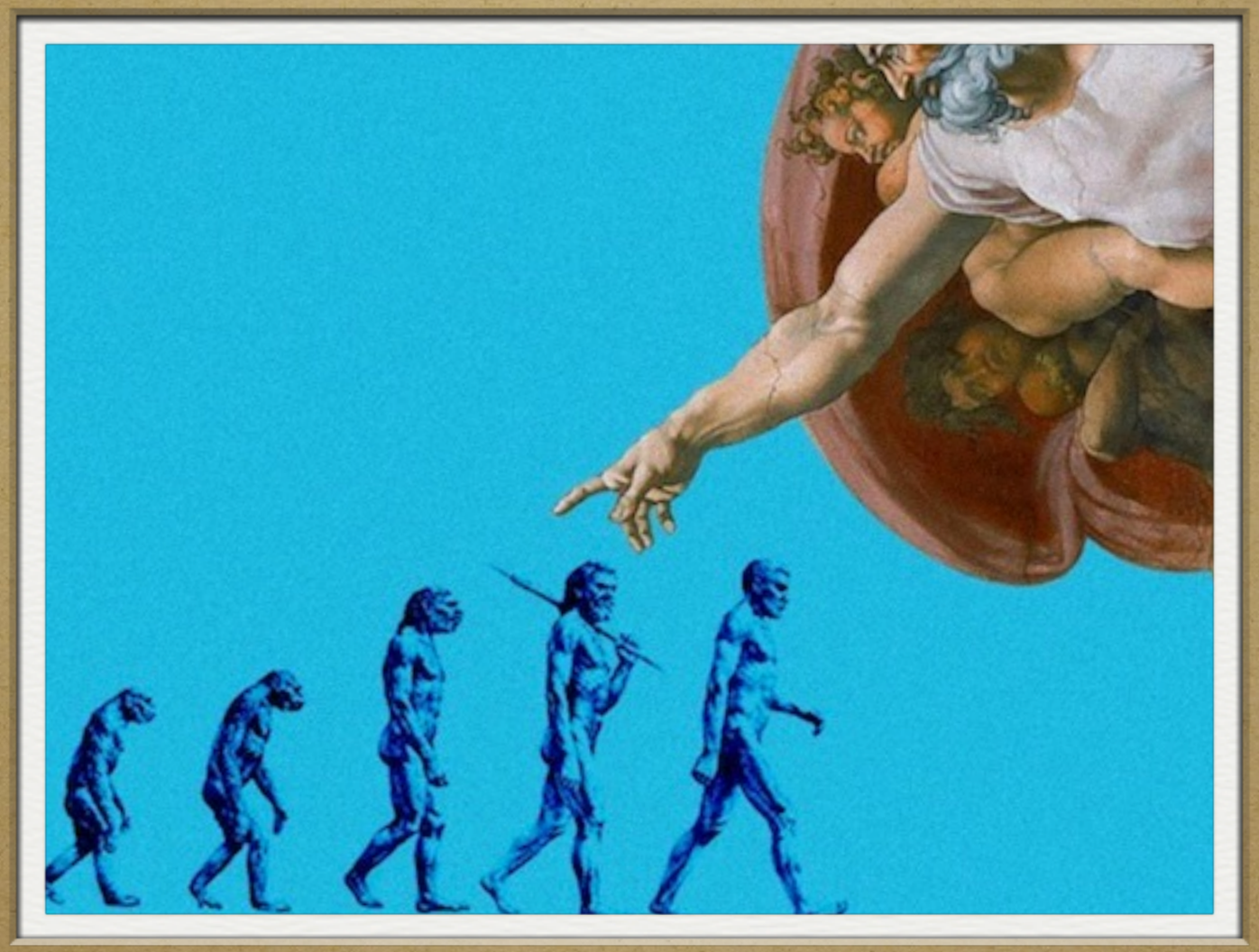

Két klasszikus

Charles Darwin és Stephen Hawking

Charles Darwin

1809-1882

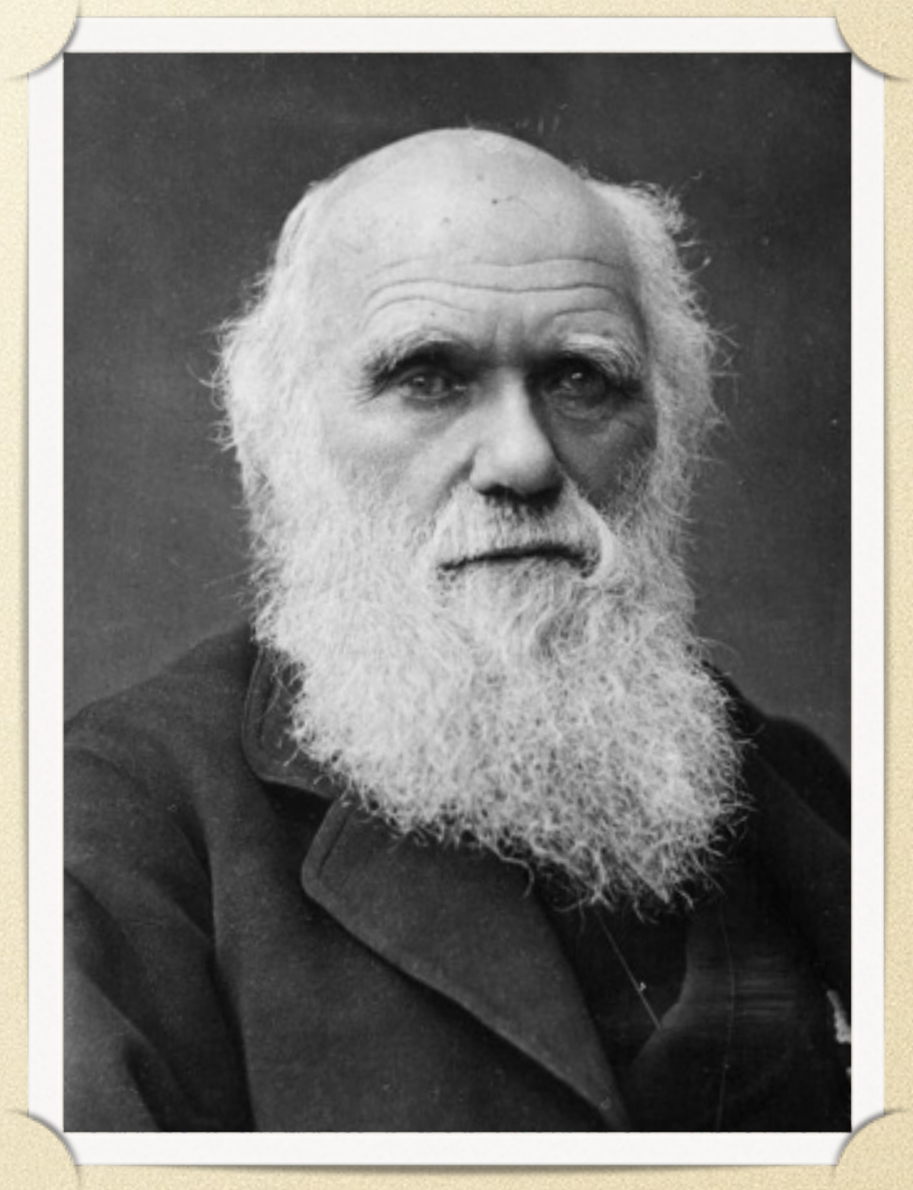

Ami a híres
"életért folytatott harcot"
illeti, úgy tűnik,
inkább csak állítás,
mintsem bizonyított...
Tételezzük föl,
létezik ez a harc,
ám sajnos fordítva végződik,
nem úgy, ahogy
Darwin iskolája óhajtja.
A gyengék újra és újra
úrrá lesznek az erőseken,
ezt jelentős
létszámbeli fölényük okozza.

Friedrich Nietzsche: A bálványok alkonya

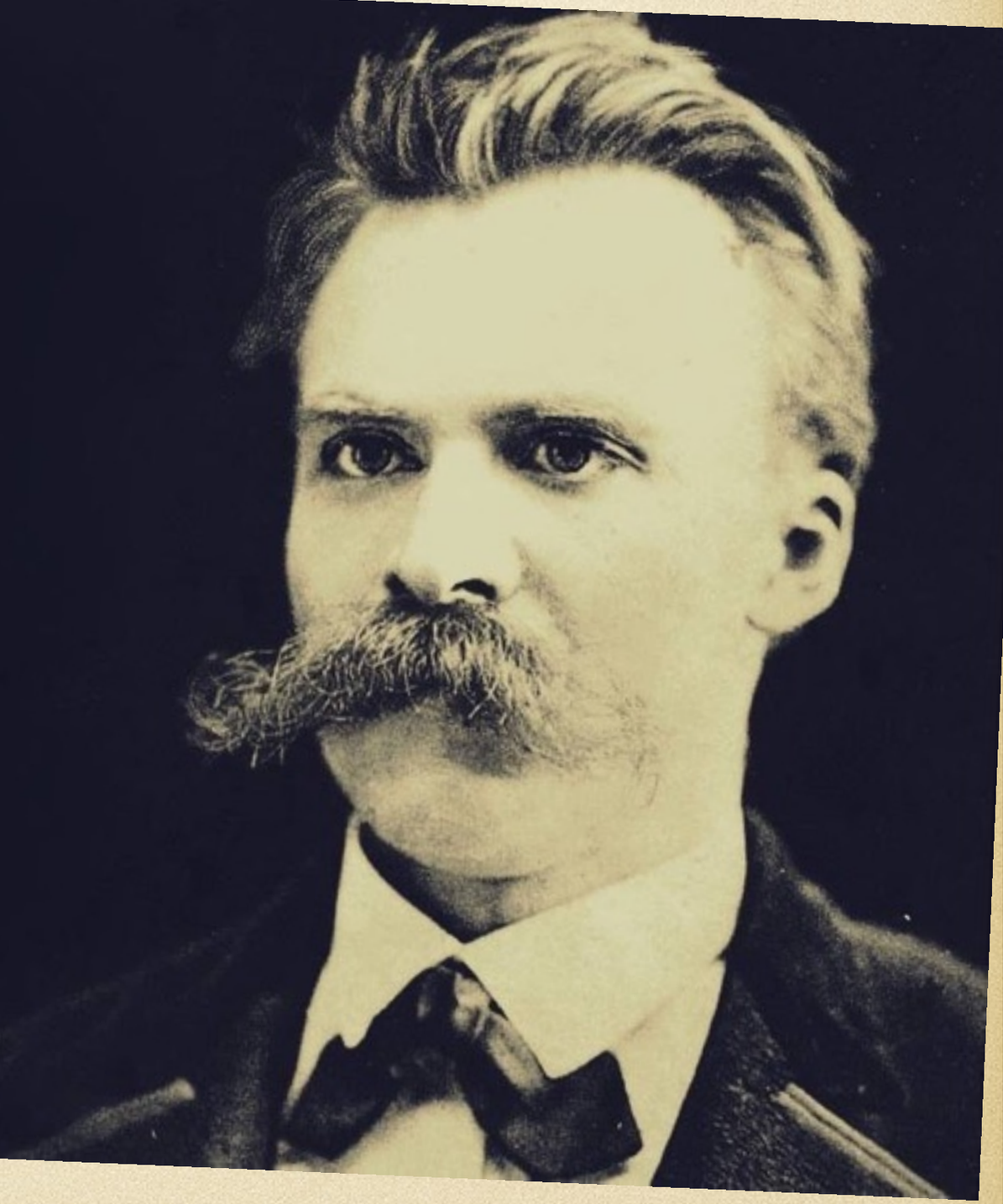

élete

- egyidős a “biológia” szóval (Jean Baptist de Lamarck)
- Orvosnak tanul, majd teológiát.
- 1831 - föld körüli út (öt év), gyűjtemények, feljegyzések (képzett természetkutató lesz)
- 1839 tagja lesz a Királyi Társaságnak
- megnősül: Emma Wedgwood, 10 csemete
- Első könyve: The Voyage of the Beagle
- kb egy tucat könyvet ír: rákok, kúszönövények stb.
- A fajok eredete, Az ember származása (ebben használja az evolúció szót), The Expression of Emotions in Man and Animals

A fajok eredete

- 1859 - *On the origin of species by means of natural selection or the preservation of favored races in the struggle for life (A fajok természetes kiválasztással való eredete, avagy a sikeres fajok fennmaradása a létért folyó küzdelemben)* (Magyarul: 1873)
- 6 kiadást ér meg, közben változik, “finomodik”
- heves vitákat generál
- leghíresebb bírálója: St. George Mivart (1871-On the genesis of Species)
- Az Egyház sose tette indexre

„Mivel következtetéseimet az utóbbi időben sokszor félreértették, és azt állították, hogy a fajok változását kizárólag a természetes kiválasztás hatásának tulajdonítom, engedtessék megjegyeznem, hogy munkám első kiadásában csakúgy, mint a későbbi kiadásokban is, mégpedig igen feltűnő helyen, a bevezetés végén, e szavakat írtam: "Meg vagyok győződve arról, hogy a természetes kiválasztás volt a módosulások legfontosabb, ha nem is kizárólagos eszköze" Mindezt hiába tettem. Nagy az ereje a félremagyarázásnak…"

Charles Darwin

az evolúcióról

- Nem Darwin találta ki - ő volt az első, aki olyan tudományosan megalapozott mechanizmust vázolt fel, ami hihetővé tette.
- Az élőlények egymás alá és fölé rendelése, láncolata és akár származása már Arisztotelésznél megtalálható: “scala naturae”
- a “törzsfa” fogalmát, azaz egy adott osztály élőlényeinek rokonsági viszonyait Carl von Linne (1707-1778) vezeti be.
- közben fejlődik a geológia: 1800-ban, William Smith felismeri, hogy a mélyebben fekvő rétegek korábbiak
- Thomas Robert Malthus: a javak bősége számtani (2+2), a populáció ellenben mértani haladvány (2X2) szerint fejlődik

az elmélet

- Több egyed születik, mint amennyi felnőhet és szaporodhat, ez a létért folyó küzdelemhez és kiválasztáshoz vezet. Ebben az egyedileg eltérő, örökletes változatok eltérő mértékben sikeresek. Az örökletes eltérések a folyamatos kiválasztás révén felhalmozódnak, ami adaptációkat (a túlélést és a szaporodást segítő jellegeket) hoz létre.
- Nem azt mutatja ki, hogya fajok természetes kiválasztással keletkeznek, hanem azt, hogy (1) változnak, és (2) egymással leszármazási kapcsolatban állnak.

- “Ha valaha fellépnek az élőlények számára hasznos változások, akkor bizonyos, hogy az ezeket felmutató egyedeknek lesz a legjobb esélye a létért folyó küzdelemben, és az öröklődés elve alapján ezek általában magukhoz hasonló utódokat fognak létrehozni. A túlélés eme elvét, vagyis a legalkalmasabbak fennmaradását neveztem el természetes kiválasztásnak.”
- Vannak “*semleges jellegek*”, és létezik *populációs drift* (sodródás - azaz egy populáció genetikai összetétele akkor is megváltozhat, ha nem hat rá a szelekció)

- cáfolja: a fajok változatlanságának elvét, és a külön teremtés elméletét
- nem feltételez a változásban fejlődést vagy célt
- kimondja: nincs olyan természeti törvény, amely azt mondaná ki, hogy a fajoknak módosulniuk kell, még kevésbé van törvény arra, hogy a módosulás növelje az élőlények fejlettségét.
- még szerinte is csupán bizonyítatlan hipotézis azt állítani, hogy a kiválasztás során a szervezet fejlettsége többnyire növekszik.
- összeegyeztethető ez a teremtéssel?

az elmélet kritikája

- úttörő volt a kora felfogásának megváltoztatásában, miszerint a fajok változatlanok, és megmagyaráz bizonyos jelenségeket
- sok a nyitott kérdés, nem ad választ a legalapvetőbb kérdésekre (hogyan lesz a semmiből valami, a valamiből élet, az életből értelem)
- a komplexitás jelenségére nem ad kielégítő választ
- elmélete nem a kozmikusan értelmezett evolúcióról, hanem "csupán" a fajok eredetéről szól.
- ha a mozgató erő a véletlen, akkor a rendelkezésre álló idő kevés
- még nem létezik tudományos megfigyelés egy új faj születésére

az elmélet következménye

- szélsőséges kreacionista mozgalmak :-/
- fajelmélet, eugenetika
- Darwin unokatestvére Francis Galton antropológus - munkássága hatással van a rasszista elméletek kidolgozóira

Stephen Hawking

1942

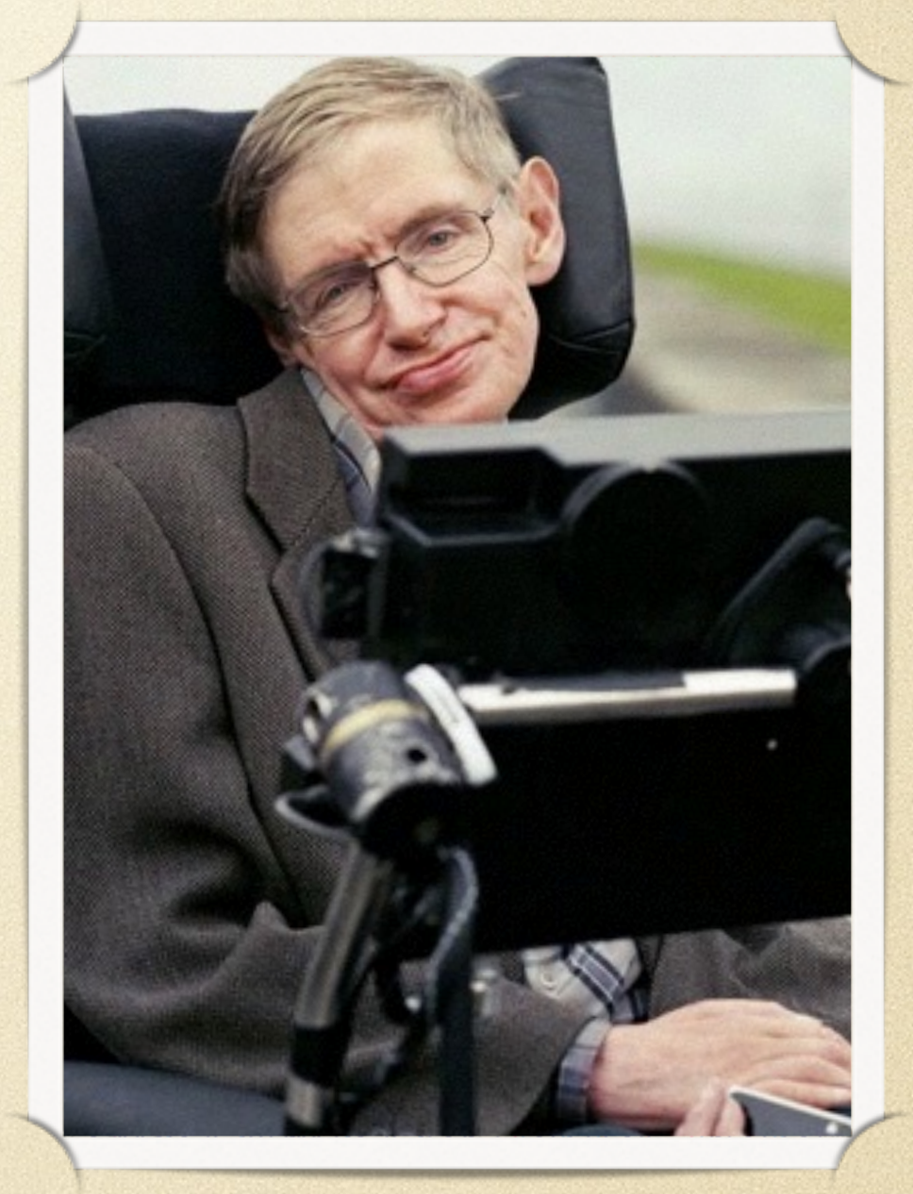

élete

- elméleti fizikus, a fizika népszerűsítője
- nem kicsit tanul jól, Cambridge-ben kutat és doktorál
- Kiderül: amiotrófiás laterálszklerózisban, vagyis *ALS*-ben szenved (két évet adnak neki)
- 1965 - első házasság, hamarosan tolószékbe kerül, majd
- 1971-től nem tud írni sem - jelenleg egy gép segítségével kommunikál (minimális ujjmozgással)
- kételkedik a állandó világegyetem teóriájában
- célja: az einsteini fizika nehéz testek által létrejött gravitáció szabályainak összeegyeztetése a részecskefizikával. Ha ezt a két területet sikerülne egy közös elmélettel összevonni az lehetne a „Mindenség elmélete”.

A világ keletkezése

- két elmélet létezett a hatvanas években:
- Fred Hoyle: a világegyetem állandó (tőle származik az “ősrobbanás” kifejezés, amit ironikusnak szánt…)
- Dennis Sciama: ősrobbanás (SH konzulense) (13,7 M év)
- 1965 - két tudós egy ultraérzékeny, hűtött mikrohullámú rádión dolgozott, amikor zajra lettek figyelmesek: az ősrobbanás visszhangja. (SH szerint előtte nem volt idő)
- Hawking: fekete lyuk - ha anyag eltűnhet az űrben, akkor keletkezhet is
- 2010-ben megjelent könyvében, a „*The Grand Design*”-ben kifejti, hogy Isten nem teremthette a világot. Úgy véli, az ősrobbanás a fizika törvényeinek elkerülhetetlen következménye volt

néhány kijelentés

- tilos az aranyhalat gömbakváriumba tenni!
- modellfüggő realizmus: nem létezik a valóság világképtől vagy elmélettől független fogalma
- a megfigyelő és a megfigyelt dolog egyaránt a világ része (Kant)
- “Honnan erednek a fizika törvényei? Ha Istent tekintjük válasznak, csak az egyik rejtélyt egy másikkal helyettesítettük.”
- Kopernikusz 1543-as könyvéről (Az égi pályák forgásairól): “Bár az elképzelés nem volt új, felelevenítése szenvedélyes ellenállásba ütközött. Azt tartották, hogy a kopernikuszi világkép ellentmondásban áll a Szentírással, amelyet úgy értelmeztek, hogy a bolygók a föld körül mozognak, noha a Biblia ezt ilyen formában sehol sem állítja”

- “Úgy tűnik nem létezik egyetlen matematikai modell vagy elmélet, amelyik minden vonatkozásában leírja a Világegyetemet, inkább az elméletek M-elméletnek nevezett hálózata létezik. Az M-elmélethálózat minden egyes elmélete a jelenségek vizonyos körének a leírására alkalmas.”

egy meglepő kijelentés

- a viselkedésünket a fizika törvényei szabják meg (42)
- Úgy tűnik tehát, hogy n
biológiai gépeknél, a sza
csupán illúzió
- válasz?

SZERZŐDÉS

TUDTA?

kritika

- legjobb esetben is “csak” agnosztikus, azaz nem tudja a választ
- a természet törvényeit változtathatatlannak tartja, a csodát kizárja (és aki találkozott már csodával?)
- Isten létét hipotézisnek veszi, és ezért elveti, ám helyette egy másik hipotézist állít (az istenhit “hibája” az lenne, hogy túl régi?)
- Isten: mint “hipotézis” megfelelő válasznak tűnik a nyitott kérdésekre, és összhangban van az emberiség alap tapasztalatával
- kulcsszó: tapasztalat!

Mit tanít a Biblia?

- A világot Isten teremtette
- szabadon döntött a teremté
- SH az ősrobbanás előtti időről: “nyugodtan kitarthatunk azon elképzelés mellett, miszerint az Ősrobbanás jelentette világunk teremtését”.

utak Istenhez

- I. Kant: ‘Két dolog van, ami ámulatba ejt: a csillagos ég fölöttem, és az isteni törvény bennem’.
- A világnak Oka van (lét-többletek).
- Az ember belső alaptapasztalata: végesnek tapasztalja a világot, mert érzékel valamit Abból, ami a világon túl van. Végtelen tapasz-talatok (élet; szeretet; lelkiismeret; szépség; betegség-halál).
- megtérés, személyes istentapasztalat

Ki az az Isten, akit tagadsz?

videó

És ki a Te Istened?

vallás?

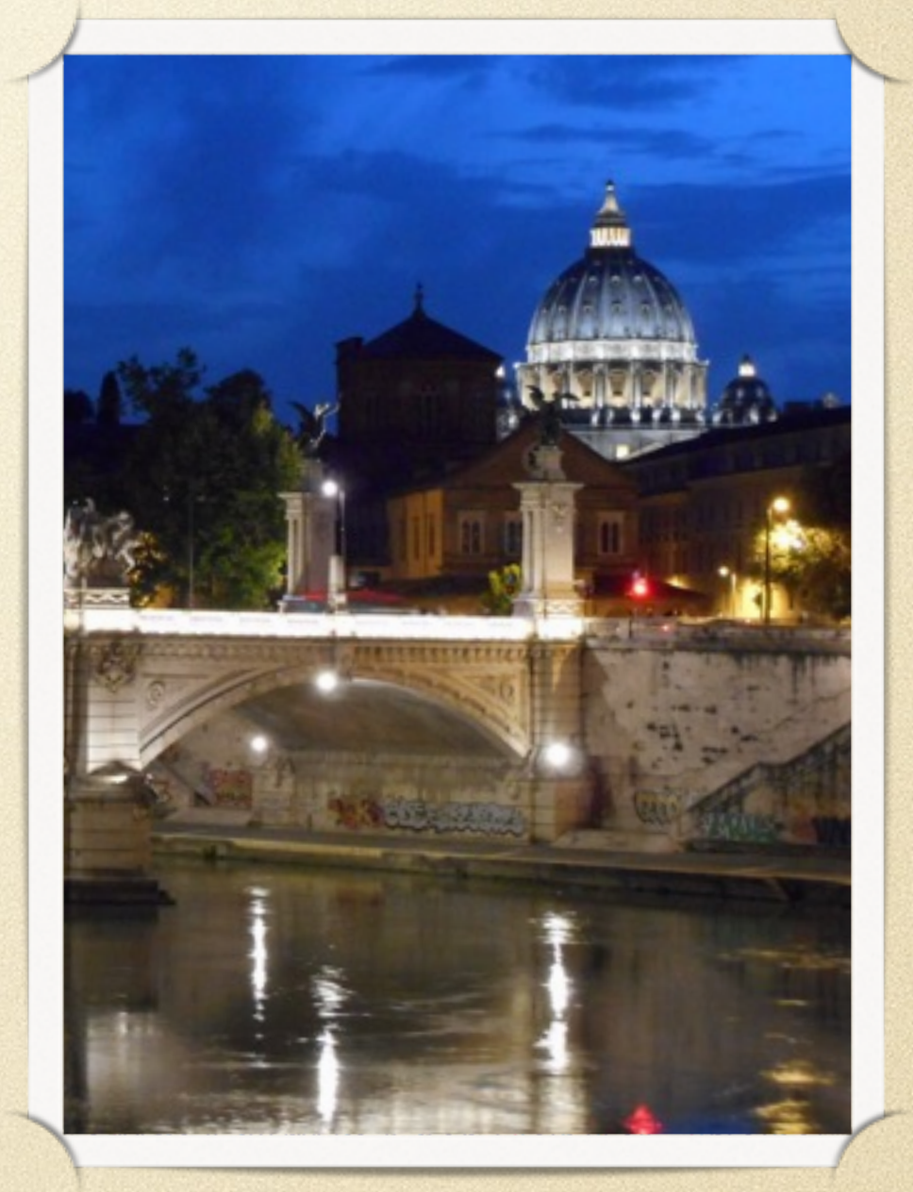

A vallás szó eredete

- vallás, religio, religion, religione, confessione, cult, Religionen
- Apcsel 9,2 - “út”
- a latin nyelvek többségében a “religio” szóból származik.

religio

- Cicero (Kr.e. 106-43) - relegere (újraolvasás)
- Lactantius (250-325) - religare (kötődni, kapcsolódni)
- Szent Ágoston (354-430) - reeligere (újraválasztás)

fogalomtisztázás

- **mágia:** uralni akarja a természetfelettit, nem alávetni magát. A vallás az istenivel egyesít, a mágia az élet privát bajaira kínál orvosságot. (numen - isteni erő)
- **mítosz:** elbeszélés. Amiket elmond, azok megismételhető események, a tér és az idő határaink kívül vannak, az emberi élet alaptapasztalataira adnak magyarázatot.
- **szent:** “Ami a profántól tökéletesen különbözik.” (Mircea Eliade). ‘kadosh’ - kadah - vágni. Azaz Isten számára elkülönített.

Jézus

Ki ő?

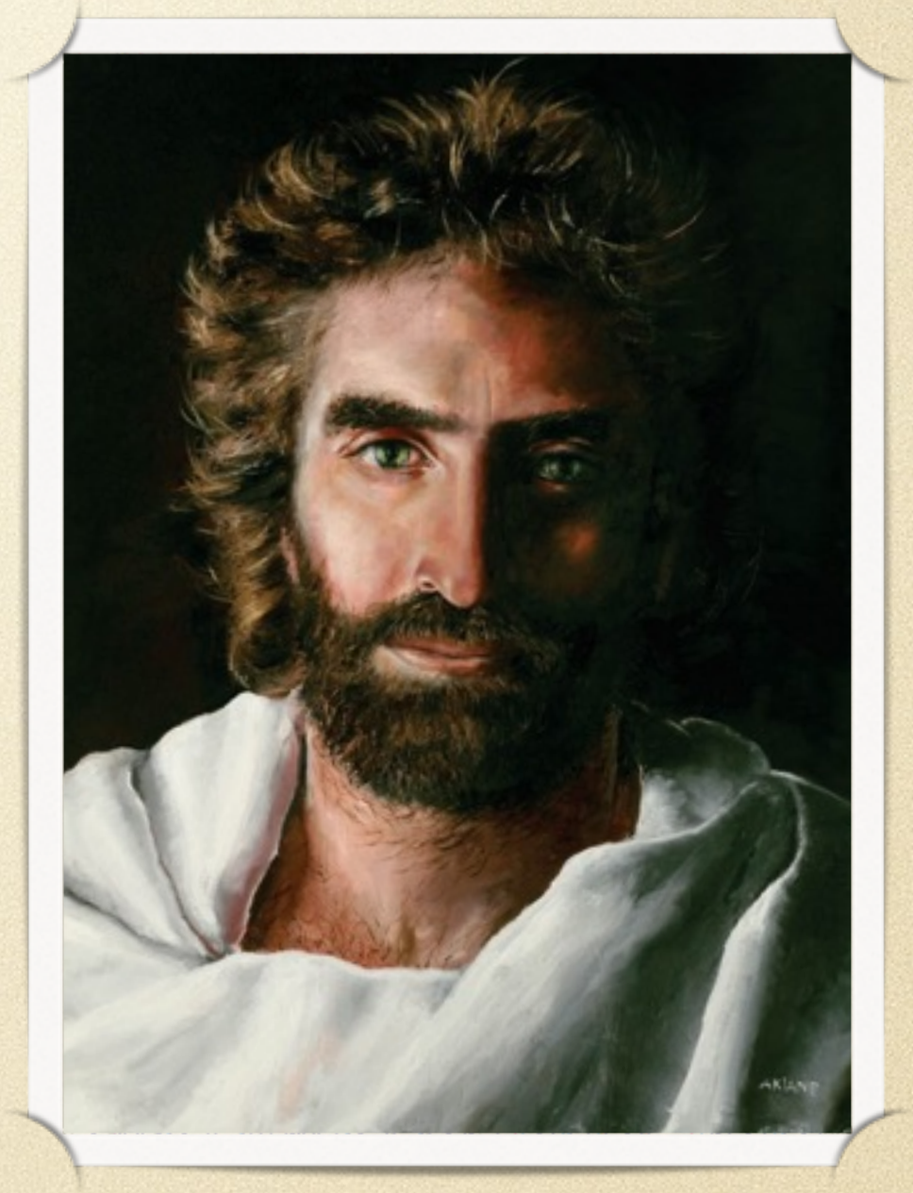

- Buddha: „Tanító vagyok, aki az igazságot keresi.” Jézus: „Én vagyok az út, az igazság, az élet.”
- Konfuciusz: „Sohasem állítottam, hogy „szent vagyok.” Jézus: „Ki tud rám bűnt bizonyítani?”
- Mohamed: „Nincs reményem, hacsak Isten rám nem borítja kegyelme köntösét.” Jézus: „Ha nem hisztek bennem, meghaltok bőneitekben.”

Mi történne, ha valaki Istennek vallaná magát?

Jézus Istennek vallja magát

- Én vagyok a Jó Pásztor! (Jn 10,11)
- Én és az Atya egy vagyunk! (Jn 10,30)…Melyik jótettemért akartok megkövezni?” „Nem jótettedért kövezünk meg – felelték a zsidók –, hanem a káromlásért, azért hogy ember létedre Istenné teszed magadat.”
- Aki látott engem, látta az Atyát is. (Jn 14,9)
- Én vagyok a feltámadás és az élet. Aki hisz bennem, még ha meghal is, élni fog. Az, aki úgy él, hogy hisz bennem, nem hal meg örökre. (Jn11, 25-26)
- Jézus így válaszolt: „Bizony, bizony, mondom nektek: Mielőtt Ábrahám lett, én vagyok.” Erre követ ragadtak, s meg akarták kövezni.” (Jn 8,58)

	Ha valaki Istennek vallja magát		
		HAMIS	
		TUDJA	NEM TUDJA
		HAZUG	ŐRÜLT

tehát skizofrén?

- ha a világ egyszerűen Jézus tanításai szerint élne, nem lenne sem háború, sem gyilkosság, sem győlölet. Ez nem úgy hangzik, mint a skizofrénia.
- „Jézus alakja nemcsak az erény legteljesebb példája, hanem a legerősebb ösztönzőerő is annak gyakorlására, és olyan nagy hatású, hogy nyugodtan állíthatjuk, az élete három aktív évéről szóló egyszerű feljegyzés többet tett az emberiség megújításáért és megszelídítéséért, mint a filozófusok összes értekezése, és a moralisták összes jóra buzdítása.” (W. Lecky - 19. sz. történész)
- Jézus viselkedése és szavai nem mutatják a súlyos patológia jelét

- Renan, a francia gondolkodó és ateista: „Bármilyen meglepetéseket hoz is a jövő, egy dolog biztos: Jézust senki sem fogja felülmúlni.”
- Rousseau: „Ha Szókratész élete és halála egy bölcs élete és halála volt, akkor Jézus élete és halála egy Istené.”
- Napóleon mondta: „Én ismerem az embereket, de Jézus Krisztus nem pusztán ember volt.”
- Lord Byron: „Ha valaha egy ember Isten volt, vagy Isten egy ember, Jézus mindkettő volt.”

- „Nemcsak közel járok az igazsághoz, hanem az igazat állítom, amikor azt mondom, hogy minden hadsereg, mely valaha menetelt, minden hajóhad, melyet valaha építettek, minden parlament, mely valaha ülésezett, és minden király, aki valaha uralkodott, együttvéve sem volt olyan nagy hatással az ember életére ezen a Földön, mint egyetlen egy élet, a názáreti Jézusé.”

	Ha valaki Istennek vallja magát		
IGAZ		HAMIS	
		TUDJA	NEM TUDJA
HOPPÁ VAN!			
		HAZUG	ŐRÜLT

Jézus életének bizonyítékai

1. A Biblia hitelessége
2. A próféciák
3. Biblián kívüli bizonyítékok

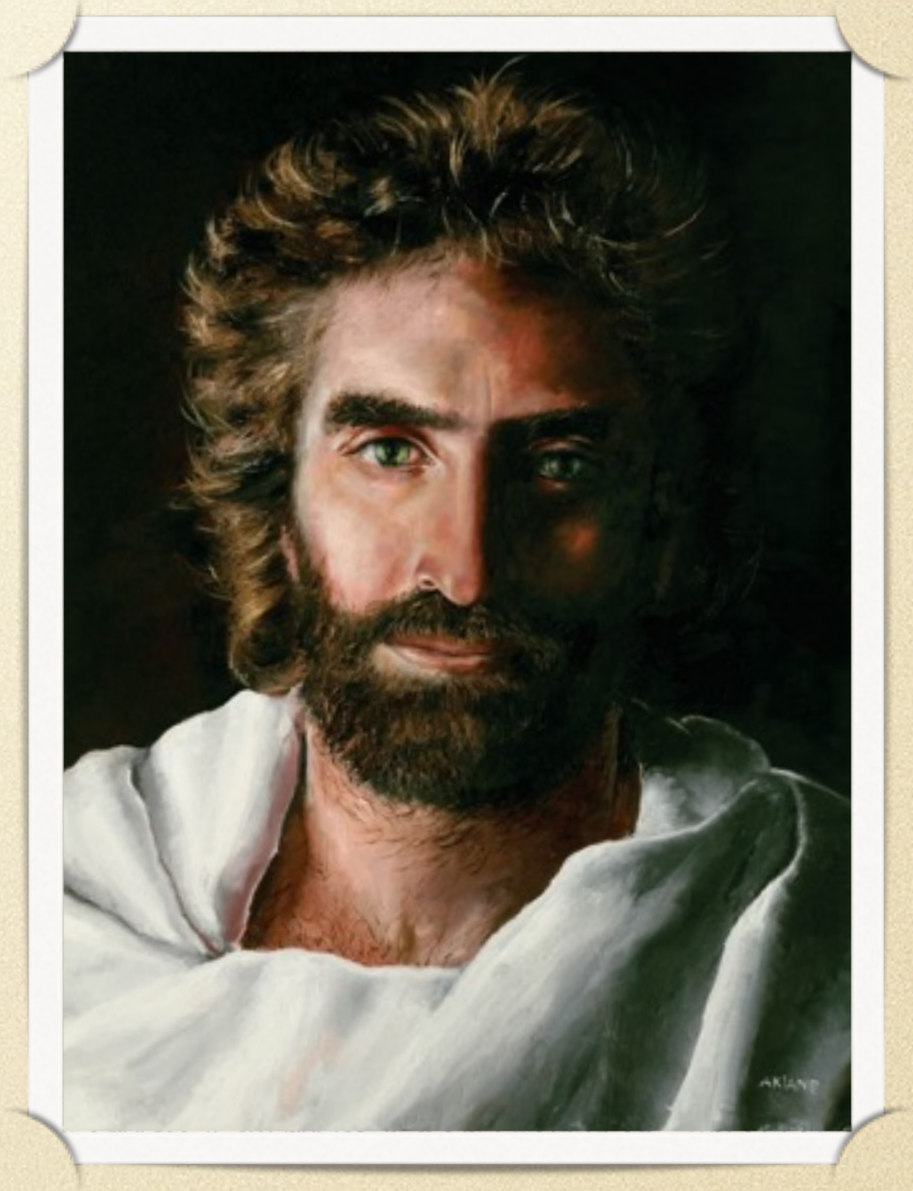

1. A Biblia hitelessége

szerző	*megírás időpontja*	*legkorábbi másolat*	*időkülönbség*	*kéziratok száma*
Caesar: A gall háborúk	Kr. e. 100-44	Kr. u. 900.	1000 év	10
Platón: írások	Kr. e. 427-347.	Kr. u. 900.	1200 év	7
Arisztote-lész	Kr. e. 384-322.	Kr. u. 1100.	1400	5
Tacitus (történetíró)	Kr. u. 100.	Kr. u. 1100.	1000	1

- Az Újszövetség könyvei kb. Kr.u. 40-tól 90-ig íródtak.
- A legkorábbi kéziratmásolatok kb. Kr.u. 130-tól mindössze 40-50 évvel az eredetiek után készültek.
- Több mint 24 000 másolat létezik.

2. A próféciák

- prófécia: az Ószövetségi szentírás jövendölése arról a valakiről, aki majd megváltja Izrael népét
- több száz éven át, több, mint 300 prófécia gyűlt össze
- Mekkora az esély rá, hogy akár csak 8-at beteljesít valaki?
- kb. 10 a 17-en

EESTI VABARIIK
KROON
SENTI

Próféciák, amiket Jézus beteljesített

(sok közülük olyan, amit nem tudott befolyásolni)

- „Te pedig, efrátai Betlehem, bár a legkisebb vagy Júda nemzetségei között, mégis belőled származik az, aki uralkodni fog Izráelen. Származása visszanyúlik a hajdani időkbe, a távoli múltba.” **(Mik 5,1)**
- „Örvendj nagyon, Sion leánya, ujjongj, Jeruzsálem leánya! Királyod érkezik hozzád, aki igaz és diadalmas, alázatos, és szamáron ül, szamárcsikó hátán.” **(Zak 9,9)**
- „… átlyukasztották kezemet, lábamat. Megszámlálhatnám minden csontomat, ők pedig csak bámulnak, néznek rám. Megosztoznak ruháimon, köntösömre sorsot vetnek.” **(Zsolt 22,17b-19)**

és még...

- szűztől születik
- 30 ezüstért adják el
- megtisztítja a templomot
- Júda törzséből származik
- Jeruzsálemen kívül hal meg
- még pénteken leveszik a keresztről
- nem törik meg a csontját a kereszten
- érintetlen sírba temetik

3. Biblián kívüli bizonyítékok

Biblián kívüli történeti források

történeti források

Josephus Flavius (első század) - farizeus

- zsidó-római háború (66-74) története
- A zsidók története (a teremtéstől napjainkig :-))
- Ananiás megöleti Jakabot, Jézus testvérét:
- “A nagytanácsot törvényszéki ülésre hívta össze, és eléje állította Jakabot, aki testvére volt Jézusnak, akit Krisztusnak neveznek…”

„Ebben az időben élt Jézus, ez a bölcs ember, ***ha ugyan szabad őt embernek neveznünk.*** *Ugyanis csodákat művelt és tanította az embereket, akik szívesen hallgatják az igazságot, és sok zsidót és görögöt megnyert.* ***Ő volt a Krisztus.*** *És ámbár főembereink följelentésére Pilátus keresztre feszíttette, most is hívek maradtak hozzá azok, akik addig szerették.* ***Mert harmadnap feltámadt, és megjelent közöttük, mint ahogy Istentől küldött próféták ezt és sok más csodálatos dolgot előre megjövendöltek felőle.*** *S még ma is megvan a keresztények felekezete, amely róla vette a nevét."*

–Kassai Jób

Tacitus

(Kr. u. 55. vagy 56. – valószínűleg 117 és 120 között) római történetíró.

"Hogy tehát Néró véget vessen a sok szóbaeszédnek, a vádat áthárította, és a legkeresettebb büntetésekkel súlytott le azokra, akiket a tömeg istentelen életük miatt gyűlölt és christianusoknak nevezett. Ennek a névnek szerzőjét, Christust Tiberius uralkodása alatt Pontius Pilátus kivégeztette. Ez a vészes babonaság, melyet sikerült egy pillanatra elfojtani, ismét kitört, és elözönlötte nem csak Judeőt, ennek a mételynek a fészkét, hanem még a Várost is…"

Tacitus nem szimpatizál a kereszténységgel, ezért fontos tanú.

Egy olyan vallás elterjedését írja le, ami egy olyan ember imádatán alapul, akit a legdicstelenebb halállal végeztek ki.

ifj. Plinius

(Kr. u. 61 vagy 62 – Kr. u. 113 körül)
1–2. századi római író

- Észak-Törökország, Büthinia tartomány kormányzója
- Levelezett barátjával, Traianus császárral

„Megkérdeztem őket, vajon keresztények-e. Ha igent mondtak, másodszor, harmadszor is megkérdeztem őket, s halállal fenyegettem. Ha megmaradtak vallomásuk mellett, kivégeztettem őket. Nem volt ugyanis kétségem aziránt, hogy akármilyen is a hitük, büntetést érdemel a makacsságuk és hajthatatlan megátalkodottságuk."

-Kis János

“Biztosítottak ugyanakkor, hogy bűnük vagy tévedésük főként abban állott, hogy meghatározott napon napkelte előtt össze szoktak gyűlni, és Jézusnak mint Istennek váltakozva éneket zengeni, és hogy esküvel kötelezik magukat nem valami bűnre, hanem arra, hogy lopást, rablást, házasságtörést nem követnek el, szavukat meg nem szegik…”

-Kiss János

sötétség borult a földre?

- Mt 27,45: *"A hatodik órától a kilencedik óráig sötétség borult az egész földre."*
- A jelenséget Rómában, Athénban, és a mediterrán térségben is észlelték
- Tertullianus szerint a jelenség világra szóló volt
- Phlegon (görög) beszámol arról, hogy a 202. olimpiai játékok negyedik évében (azaz Kr.u. 33-ban) *"Soha nem látott napfogyatkozás következett be…a nap hatodik órájában olyan sötétség támadt, hogy még a csillagok is feltűntek az égen. Rengett a föld Bithiniában, és Nikaiában, rengeteg dolog ledőlt vagy felborult"*

összefoglalva

- A Jézussal kapcsolatos történelmi tények sokkal jobban vannak dokumentálva, mint amit bármelyik másik ókori vallásalapítóval kapcsolatban elmondhatunk.
- Mit tudunk meg a Biblián kívüli forrásokból?

1. *Jézus zsidó tanító volt*
2. *az emberek csodákat tulajdonítottak neki*
3. *voltak, akik Messiásként tisztelték, követői Istenként imádták*
4. *Poncius Pilátus alatt, Tibérius császár uralkodása idején keresztre feszítették*
5. *bár szégyenletes halált halt, a követői hittek abban, hogy továbbra is él*
6. *az erre a hitre alapuló közösség gyorsan gyarapodott és terjedt (64-ben már Rómában is jelentős keresztény közösség él)*

Lehet-e bizonyítani a feltámadást?

- A kereszténység próbája a feltámadás
- Ez vagy a legnagyobb csoda, vagy a legnagyobb csalás a történelemben.

Mit tudunk?

- Jézus meghalt
- volt egy üres sír
- volt egy húsvéti hitvallás: “Feltámadt!”

1. Meghalt?

- Elítélték - már bizonyítottuk
- fontos: Akik kivégezték szakmabeli “profik” voltak
- sírba tették, követ tettek elé (1-2 tonna)
- lepecsételték
- őrséget állítottak

ájulás elmélet

- csak elájult a kereszten (túlélte a szíven szúrást is)
- betették a sírba, a hideg levegő magához térítette
- aztán ez a megkorbácsolt, keresztre feszített félholt ember elgördítette a tonnás követ
- kicselezte az őrséget
- megmutatta magát a tanítványainak, mint dicsőséges feltámadt király
- hihető…

2. üres volt a sír?

- vagy rossz sírhoz mentek az asszonyok? Esetleg a római őrség és a zsidó vezetők is rossz sírhoz mentek?
- Gondolj bele: ha meglett volna Jézus teste, mi sem egyszerűbb, mint közszemlére tenni, és a kereszténységnek azonnal vége
- ehelyett a zsidó vezetők elterjesztik, hogy a tanítványok lopták el a testet…

Még úton voltak, amikor néhány őr bement a
városba, és jelentette a főpapoknak a történteket.
Ezek a vénekkel egyetemben tanácsot tartottak.
Azt határozták, hogy adnak egy csomó pénzt a
katonáknak, és meghagyták nekik: „Mondjátok,
hogy éjnek idején, amíg mi aludtunk, odajöttek a
tanítványai és ellopták. Ha tudomást szerez róla a
helytartó, majd megnyugtatjuk, és kimentünk
benneteket.” 15 Azok elfogadták a pénzt, és úgy
jártak el, ahogy meghagyták nekik. Ez a szóbeszéd
mind a mai napig elterjedt a zsidók közt.

(Mt 28, 11-15)

Kiss János

A tanítványok lopták el?

- Nem számítottak a feltámadásra, bár Jézus többször mondta.
- Nagypénteken elfutottak, utána bezárkóznak, félnek.
- 10 rettegő ember egy ellenséges városban
- (Hétfőn pedig bátran hirdetik, hogy Jézus feltámadt.)
- Mit nyertek azzal, hogy azt hirdették: feltámadt? - vértanúhalált! Életükkel tanúskodtak a hitük mellett (egy kivételével, aki János volt). És az első 300 évben több százezer keresztény.
- Hazugság? Ez nem összeegyeztethető az életvitelükkel és a tanításukkal, sem a józan ésszel (akkor hal meg valaki egy hazugságért, ha igaznak hiszi)

„Legyen bármilyen furcsa is a végeredmény, a bizonyítékok nem hazudnak."

-H. Poirot

Az Istenről alkotott képünk kialakulása

Családi otthon

rideg-nyílt	rideg-zárt
bensőséges-nyílt	bensőséges-zárt

Apa és anya

Mit tanulsz az édesapádtól?

- Képes vagyok (**versenykedv**)
- Értékes vagyok (**önértékelés**)
- Tartozom valahová
- „életenergia”, vitalitás, **kreativitás** – sok depresszió alapja, hogy nem meri élni az életét, úgy érzi nincs joga hozzá
- „**Helyem van**” a világban, a felnőtt társadalomban

Mit tanulsz az édesanyádtól?

- A világ jó, **bízhatok** benne.
- Bízhatok az emberekben is.
- Képes vagyok **kapcsolatot teremteni**, és kapcsolatokban megmaradni.
- Képes vagyok **szeretetet kifejezni és elfogadni.**
- *Intimitás/szexualitás*

apatípusok

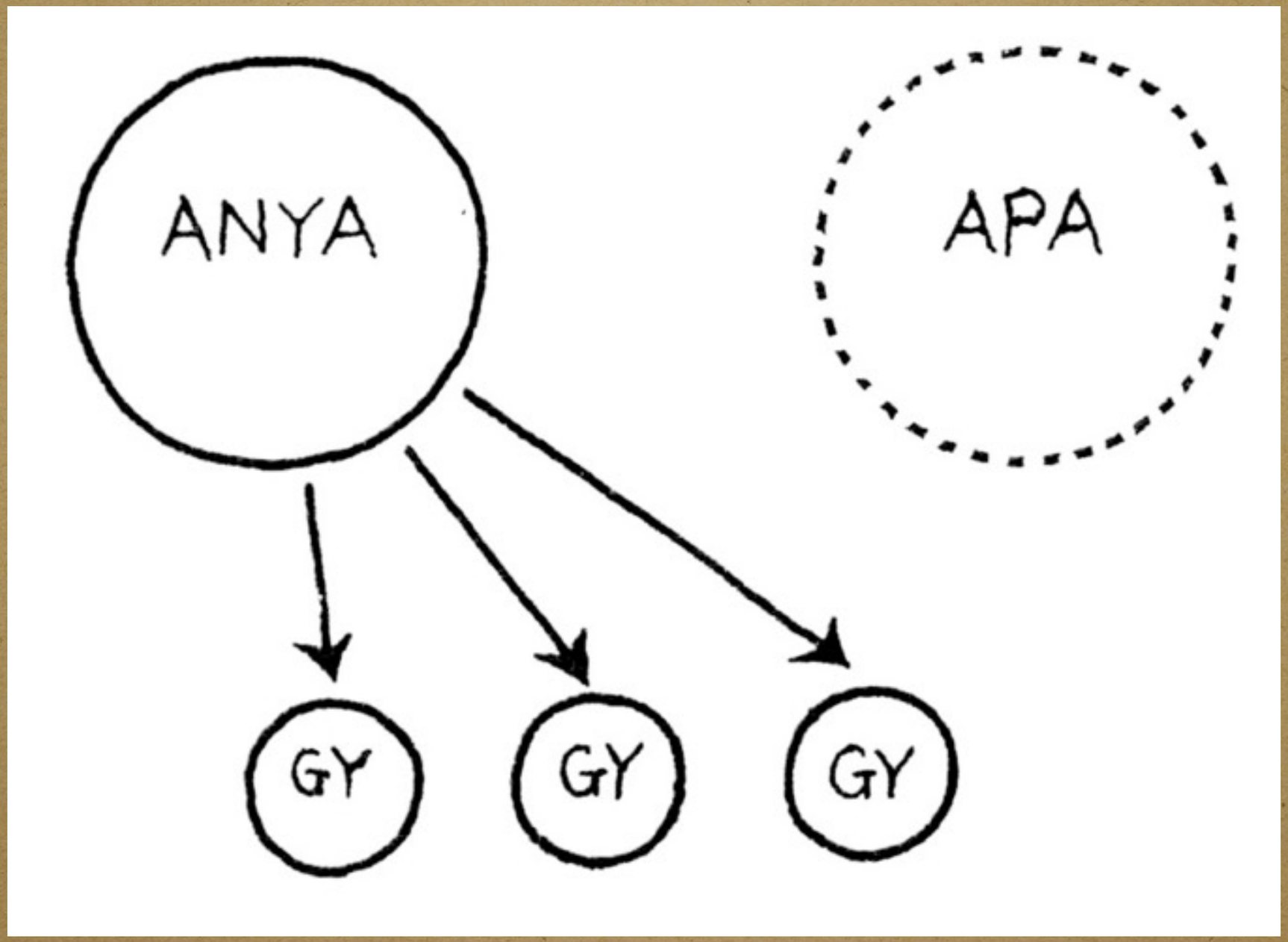

Az árnyék apa

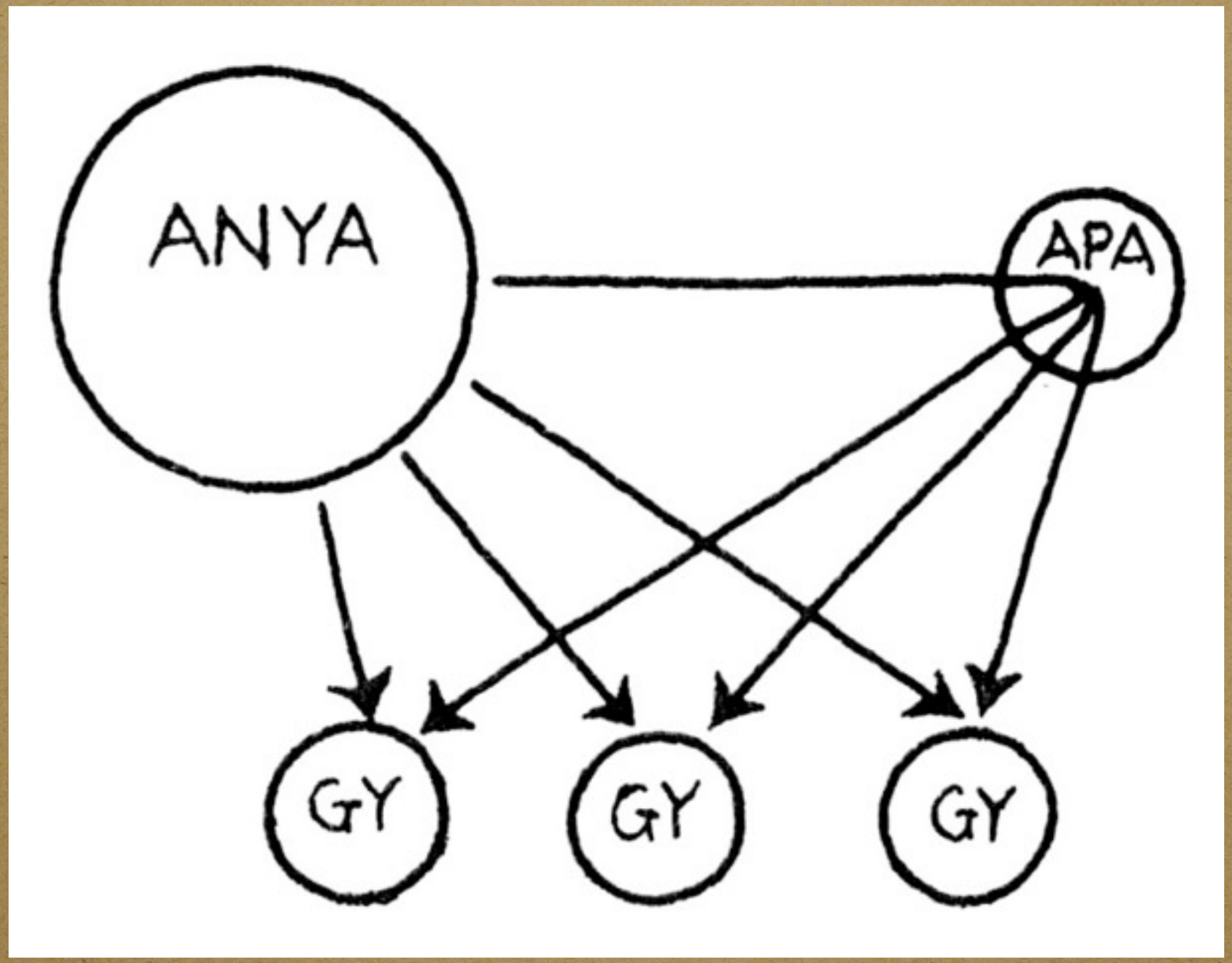

Az infantilis apa

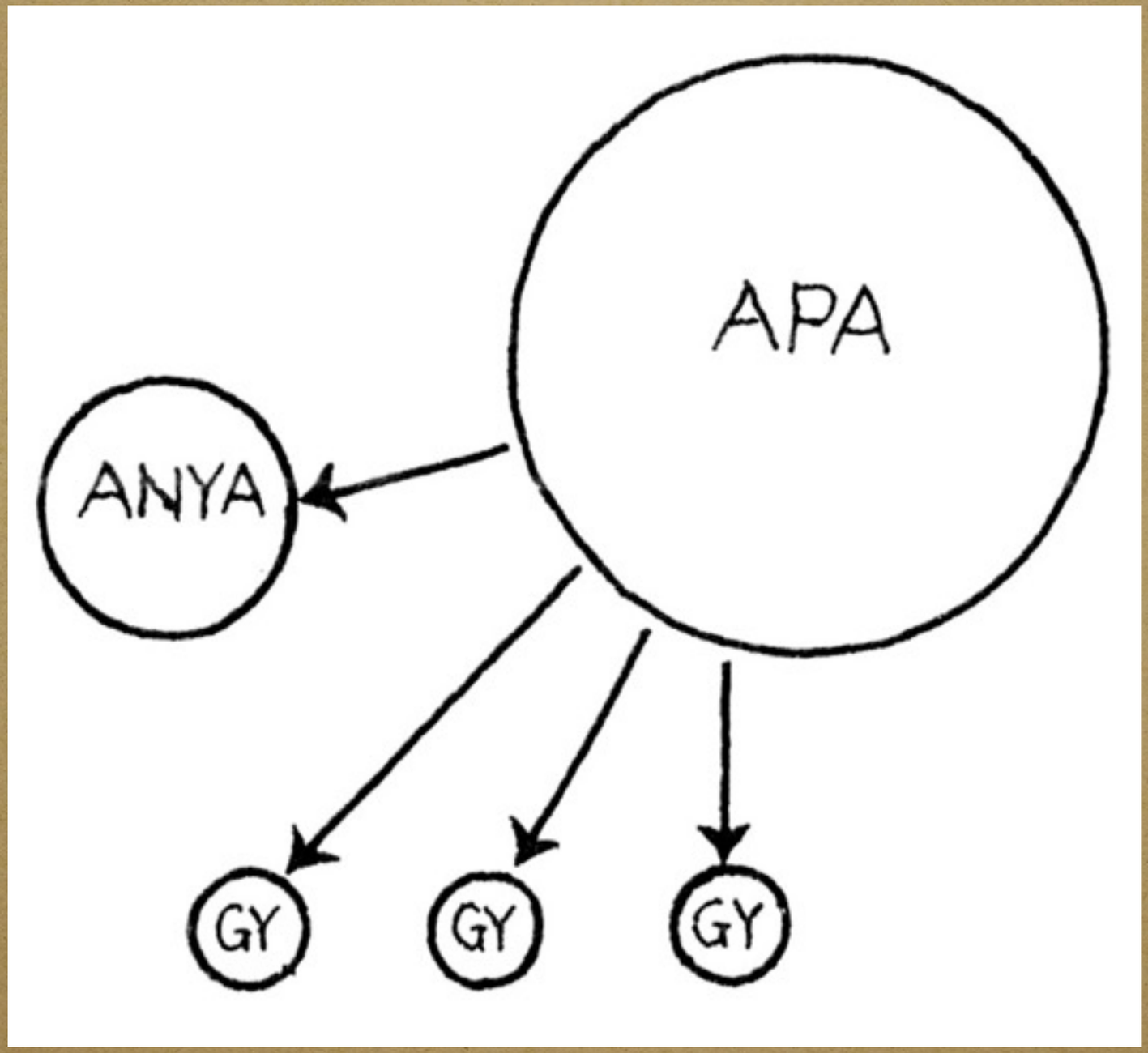

A tekintélyelvű apa

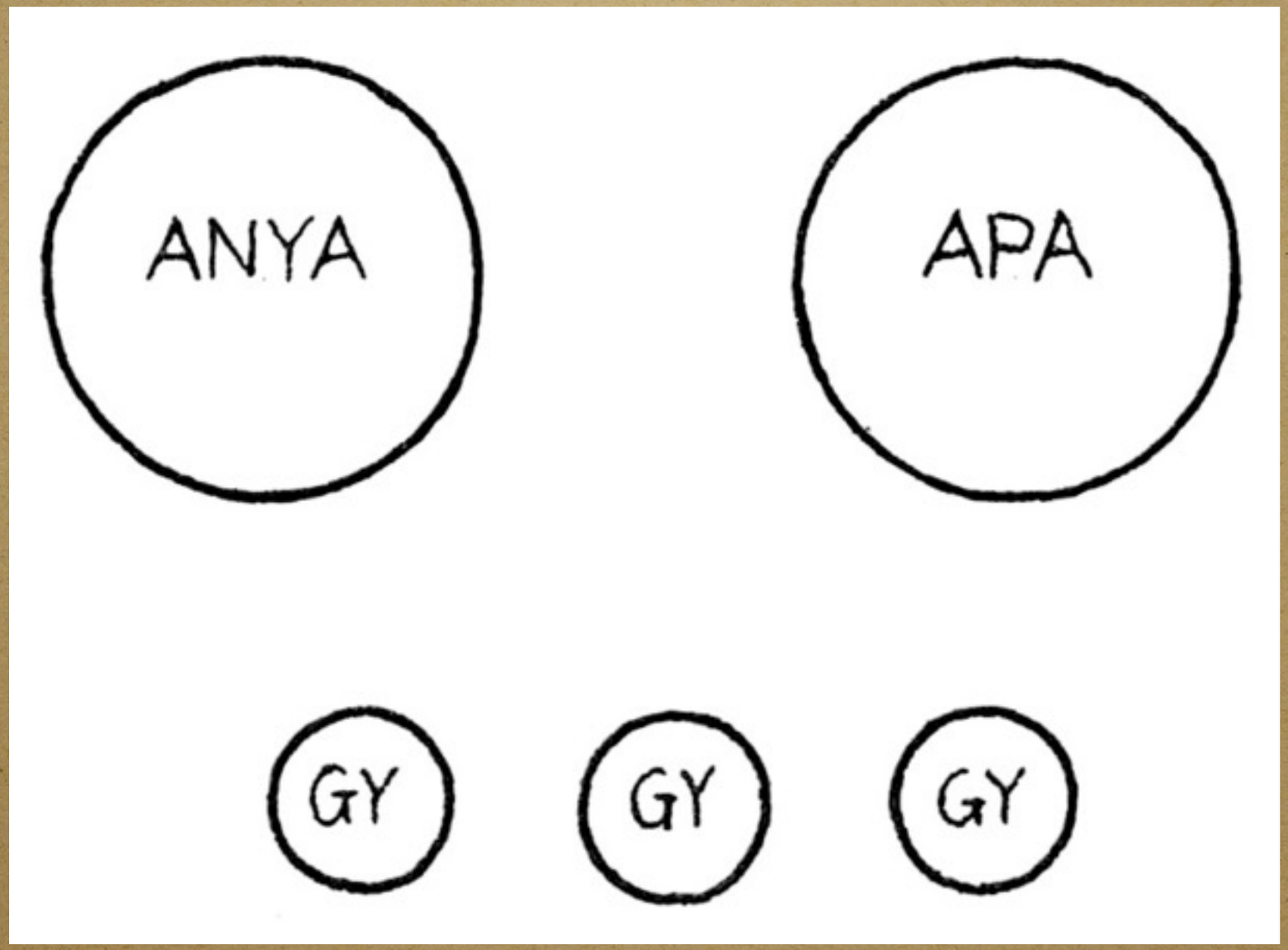

A humanista apa

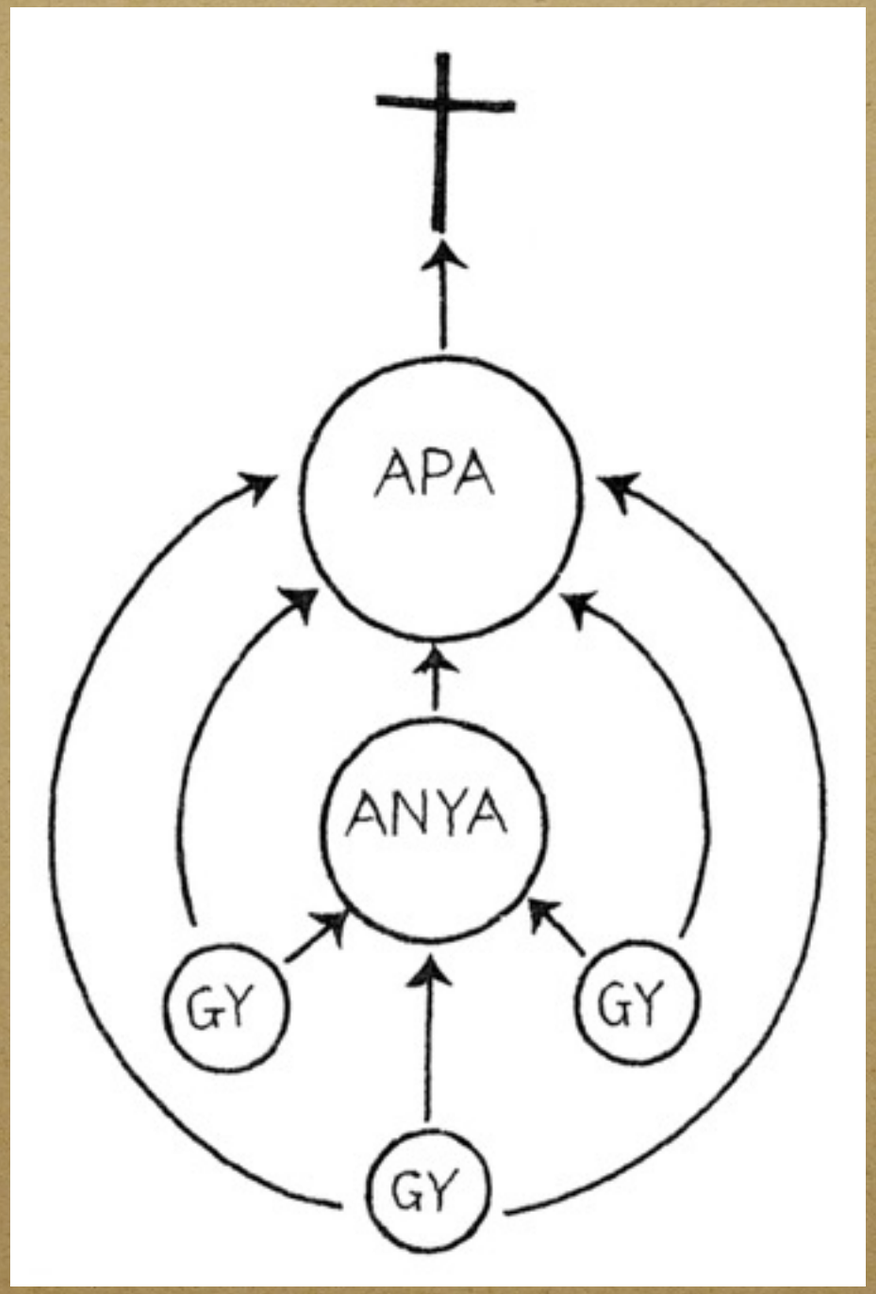

A család pásztora

anyatípusok

A kakukk

A pók

A kotlós

A pelikán

Az Úr szolgálója

- idáig jutottunk okt 12-én
- kéne: videó férfi-nő különbségek, és a táblázat

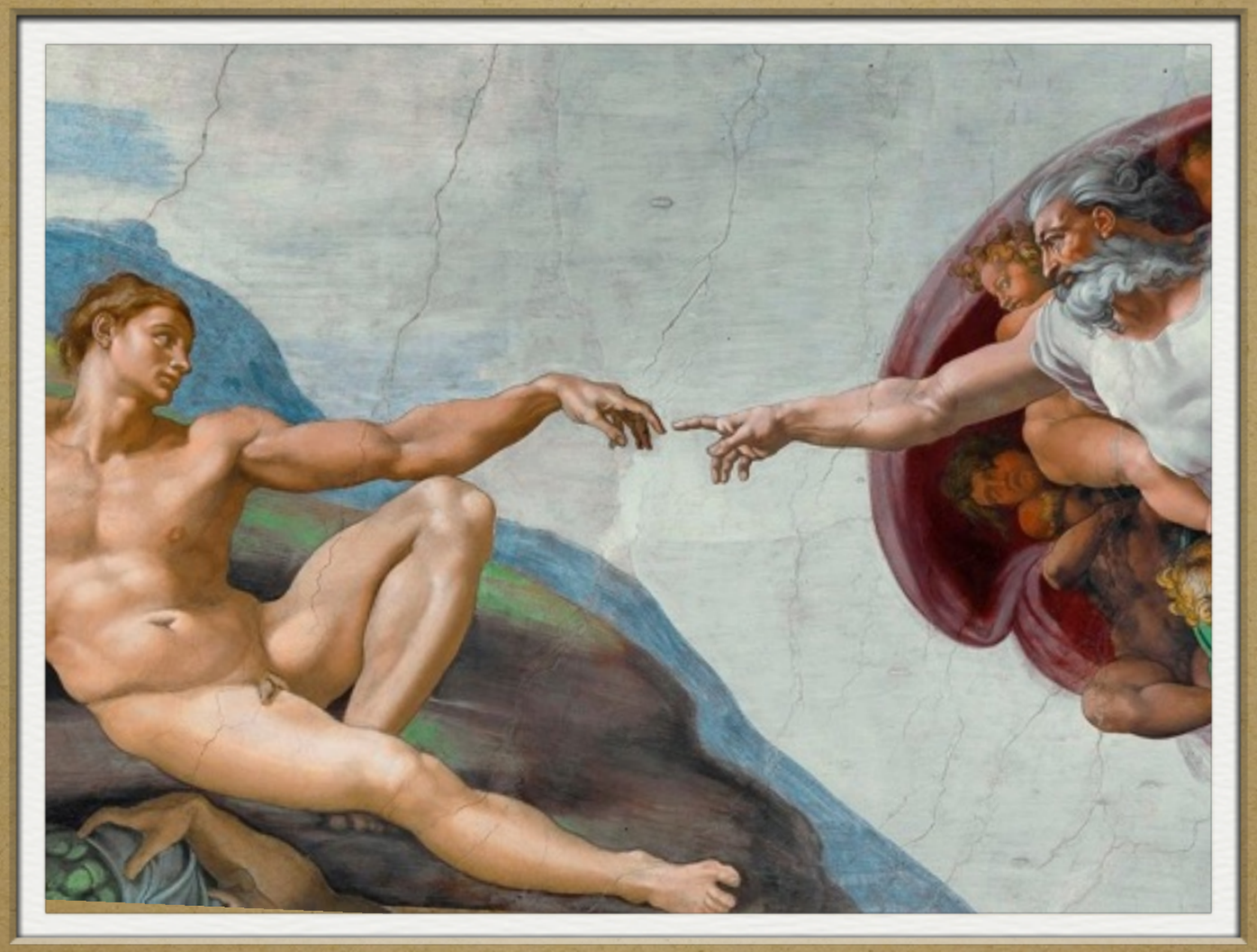

Ki az Isten?
Isten feltárja önmagát

az ószövetségi kinyilatkoztatás Istenről

- Isten szabadon feltárja önmagát
- Kiv 3. Rabbik magyarázatai (Isten a tövisek között, a lángokban).
- Isten neve
  - Isten elutasítja a választ. ‘Miért kérdezed a nevemet? Vagyok, aki vagyok.’
  - Isten tér és idő feletti. Emberi szóval megnevezhetetlen.
- Isten megnevezhetővé teszi magát. Belép a történelembe. Megteremti a kapcsolat lehetőségét.
- Biblia: emberek Istene, élők Istene. Ábrahám, Izsák és Jákob Istene. Jákob erőse; Izsák félelme.
  - Elohim (többes szám – egyes számú igékkel)
  - Vagyok aki vagyok. Veled vagyok. Akkor majd megtudják az egyiptomiak, hogy ÉN VAGYOK (Kiv 14,18). ‘Izrael az én elsőszülött fiam’ (Kiv 4,22).

- Személyes Isten – kell, aki befogadja a közeledését. (Mózes pl.)
  - Én Istenem - én népem
  - Tulajdonos - az Ő birtoka
  - Király - az Ő országa
  - Pásztor - az Ő nyája
  - Hitves - menyasszony, Sion leánya
  - Úr - az én szolgám
  - Atya - fiam, a Fölkent
- Isten személyes kapcsolatban tárja fel önmagát, amit Ő kezdeményez, teremt meg.

A monoteizmus eredete

- Ókori Kelet mítoszai: az istenek a világ részei
  - Zeusz, Poszeidon, Uranosz, Gaia, Mars, Vénusz.
- Görög gondolkodók
  - A világ isteni (Platón: Timaiosz (dialógus) 92c: ‘Megszületett ez a világrend, mint látható élőlény, képmása a gondolatbeli élőlénynek, érzékelhető isten, a legnagyobb és legjobb, legszebb és legtökéletesebb, egyetlen egyszülött világunk.’)
- Biblia: a világ más mint Isten (Ter 1,1).
- A bibliai monoteizmus nem egy néplélek kifejeződése. Izrael, mint nép, még nem létezett. Isten kinyilatkoztatása hozza létre. Izrael erre csak válaszol (Józs 24).
  - Izrael nem etnikai eredetű. Új falvak Efraim és Júda hegyvidékén. Kánaánita edényformák, ciszternák, nyelv. Egyforma házak (a rabságból szabadultak népe). A hit teszi őket egy néppé.
- Isten személyes, szuverén módon cselekszik. Úr a természet és a történelem fölött.

Kezdetben:

- Monolatria
  - Feltételezik a többi istenek létét. ‘Az Úr ítéletet tart Egyiptom istenei felett’ (Kiv 12,12); ‘Nagy király az összes istenek felett’ (Zsolt 95,3); Isten feláll az isteni tanácsban, az istenek felett tart ítéletet’ (Zsolt 82,1).
  - Isten egészen más. Kizárólagos imádást követel (Kiv 20,22; MTörv 6,4).
  - Az egész föld Ura (frigyláda a filiszteusoknál; Ezekiel látomása a Kebár folyó mellett; az Úr dicsősége elhagyja a templomot).
- Monoteizmus
  - A babiloni fogság alatt Izrael távlatai a világtörténelemre kinyílnak.
  - A próféták elméletileg is megfogalmazzák Isten egyetlenségét. ‘Én vagyok az Úr és senki más…. A többi istenek semmik.’ (Iz 41,23-24; 43,10-11; 44,6-8; 45,5-6.18.21)
- A politeizmus a numinózum megtapasztalásából, az ember transzcendentális nyitottságából születik. A monteizmust nem a politeizmusból redukálták.

- A monoteizmus egy radikálisan új Istentapasztalat, a személyes Istennel való találkozás eredménye.
- Hasonló eredményre jut el a görög szellem a filozófiai gondolkodásának csúcsán. A világ véges – létezik Valami a világon túl. A mítoszból az Ókorban ez a két kiút születik: a bibliai monoteizmus és a görög filozófia forradalma (J. Ratzinger).

Isten tulajdonságai

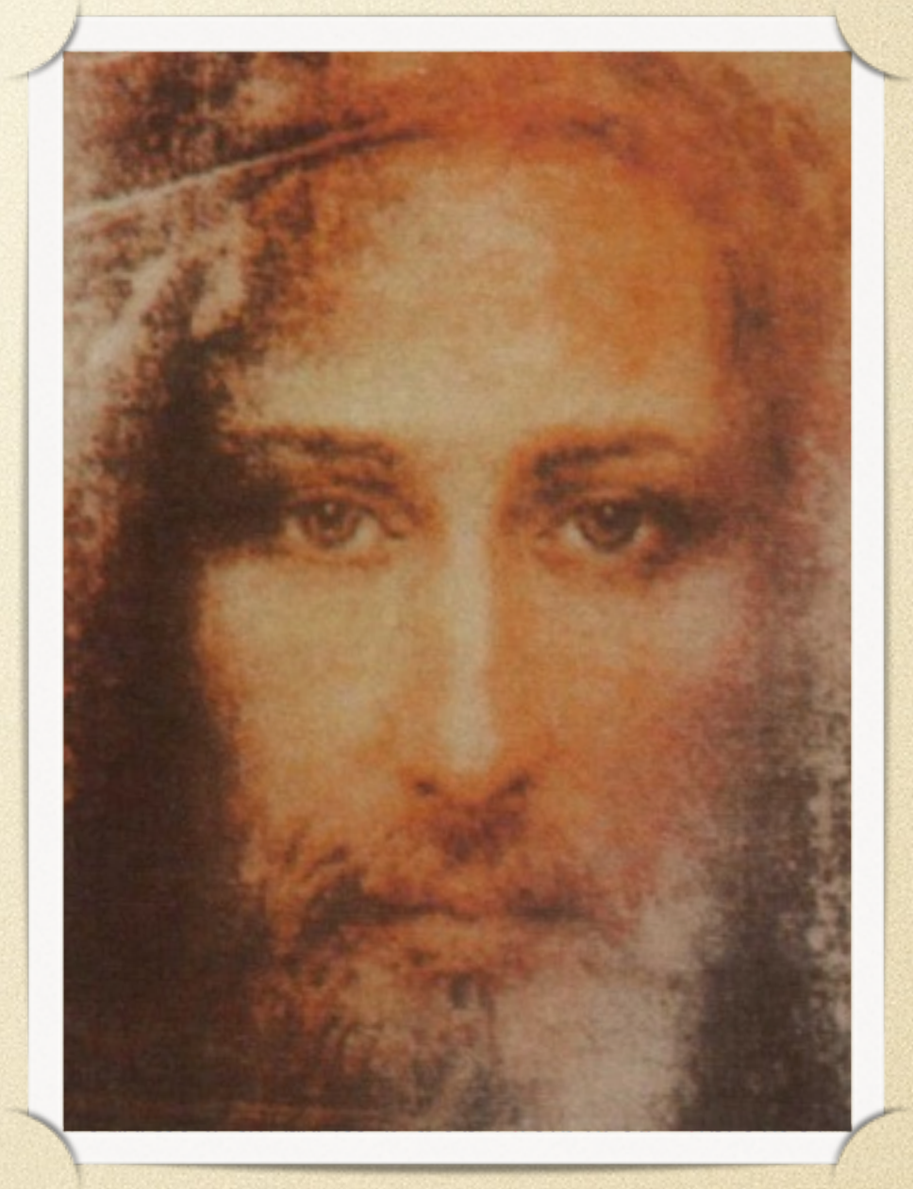

Isten személy

- Logikus feltételezés: Ha a világmindenségben létezik az emberi személy, akkor a világmindenség Ősforrásában is ez a tökéletesség (a személy mivolt) megvan, Ő nem egy személytelen erő.
- Isten személy voltának megfogalmazása az Ószövetségben nem az ember kivetítéséből születik. ‘Ne csinálj magadnak faragott képet!’ (Kiv 20,4) Egyedülálló parancs az Ókorban.
- Az istentapasztalatból születik. Isten szabad, cselekszik, szól, személyes kapcsolatot teremt.
- Isten személy voltának *leírása* emberi:
  - antropomorfizmus
  - antropopatizmus

  Isten arca, az Úr karja, ‘megbánta, hogy embert teremtett’, az Úr haragja…
- Az Ószövetség korrigálja is az antropomorfizmusokat. ‘Nem ember az Isten, hogy hazudjon’ (Szám 23,19); nem megvesztegethető (MTörv 10,17); nem fárad el (Iz 40,28).

- Isten szenvedélyes szeretete (Oz 11; Mal 1,2: ‘Ha én atya vagyok, hol az irántam való szeretet?’). Választ vár.
- ‘Ő alkotta a világosságot és Ő teremti a sötétséget’ (Iz 45,7).
- Isten szeretete ellenállásba ütközik. Az Ő fényében meglátszik a sötét (‘Sokak romlására, és sokak feltámadására lesz Ő; jel lesz, amelynek ellene mondanak.’ Lk 2,34).
- Isten a Lét teljessége (Kiv 3,14: Aki volt, Aki van, és Aki eljő (Iz 41,4).

- Transzcendens és immanens.
- Igazságos, irgalmas és hűséges (Kiv 34,6).
- Ezt fogalmazza meg később a Szenthagyomány: ‘Egyetlen, tökéletes, örökkévaló, lehatárolhatatlan, változhatatlan (nem az élettelenség, hanem a világtól nem befolyásolt hűség értelmében), mindentudó, mindenható’. *IV. Lateráni zsinat* (1215; DH 800); *I. Vatikáni zsinat* (1870; DH 3001-3021).

- Isten mindenhatósága nem akadálya az ember szabadságának SZEMBEN pogány sors-hit (*fatum*);
- Isten szabadsága lehetővé teszi, akarja az ember szabadságát. Rabbik: a teremtés Isten ‘visszahúzódása’. Az anyag és az ember ‘szabadsága’, relatív autonómiája.
- A Biblia anyai hasonlatokkal is beszél az Istenről (Iz 49,15; 66,13). Nemek feletti SZEMBEN pogány termékenységi kultuszok.

Mindenható

- Omnipotens; pantokrator
- Hitvallások: első, vagy egyetlen isteni tulajdonság.
  - Teremtés: ‘hatalmával teremtette’
  - Más világot is tudott volna (II. Konstantinápolyi zsinat 543; DH 410).
  - Abelard : ‘csak azt tudja megtenni, amit megtesz’. A Sens-i zsinat elítéli (1140; DH 726).

Potestas ordinata

Nem logikailag lehetetlen, vagy erkölcsileg rossz dolgot. Hogy mi ilyen Isten szemében, azt az ember egészen átlátni nem tudja. Istenben akarat és értelem elválaszthatatlan. Az *lehet*séges, ami Isten lényegéből, *Lét*éből ered.

Janzenisták elítélése, akik szerint Isten képes lenne bűnre is, elkárhoztathatna igazakat is (*potestas absoluta*).

- ‘Isten gyengesége erősebb az embereknél’ (1Kor 1,25).
- Iszlám (alá-vetni). Isten abszolút hatalom. Mohamed alaptapasztalata.
- Isten tiszteletben tartja a teremtményeit, önállónak alkotta a világot. Anyag és az ember relatív autonómiája (GS 36).

Transzcendens

- – transcendo - átlépek
- – Isten világfeletti, Titok
- – Láthatatlan. Még misztikus elragadtatásban se láthatjuk Őt magát.
- – A túlvilágon se tudjuk Őt átfogni.
- – Szent (qds - cut)
- – Dicsősége (kbd = súly)

- Tér feletti
  - – *omnipraesentia*
  - *Idő feletti*
  - – *Sempiternus*;
  - – *IV. Lateráni zsinat* (1215; DH 800): *aeternus*.
  - – Istenben nincs múlt és jövő, nincs egymásutániság, előrelátás és emlékezés. Egyszerre birtokolja a létet. Nem aprózódik pillanatokra.

- Az ember gyerek, felnőtt és öreg. Részekben birtokolja és valósítja meg önmagát. Isten az életet egyszerre, határtalanul birtokolja.
- Isten tettei örökkévalók, de a hatásaik az időben nyilvánulnak meg.
- Belép az időbe. (csodák, megtestesülés)

tökéletes, végtelen, felfoghatatlan, kimondhatatlan

- **A filozófia fogalmai:**
- *Ens a se*: oka önmagának (*causa sui*, *ratio sui*).
- *Esse necessarium*
- *Esse subsistens*: a teljes Lét. A lét teljessége.
- Ha a világ hozzáad Isten tökéletességéhez, akkor Isten nem tökéletes önmagában.
- Más létmódban léteznek (író – mű).
- *Incomprehensibilis*, *ineffabilis* (I Vatikáni zsinat; DH 3001). Felfoghatatlan, kimondhatatlan.

- A Biblia tanúsága: Isten láthatatlan. ‘Miért kérdezed a nevemet?’ (Kiv 3)
- Felülmúlja az embert (Iz 55,8-9; vö. Jób és Isten párbeszéde). Róm 11,33 (‘Ki fogta fel valaha Isten gondolatait?’); 1Kor 2,6 (‘Szem nem látta…’).
- Szent Ágoston: ‘Hasonlíthatatlanul több a léte, mint amennyit gondolni tudunk Róla…’
- Aquinói Szent Tamás: a megismerésben a dolog szellemi képét magunkba fogadjuk. Istent nem tudjuk.
- ‘Benne nincs változás’ (Jak 1,17). (Ilyen értelemben “egyszerű”)
- Arisztotelész: mozdulatlan Mozgató. (Változás = a tökéletlenből tökéletesebb lesz.)

Katolikus Egyház

„Az Egyesült Államokban nincs több száz embernél, aki gyűlöli a Római Katolikus Egyházat. Viszont több millióan vannak, akik gyűlölik azt, amit tévesen a Katolikus Egyháznak hisznek”

-Fulton Sheen érsek

A katolikusok száma

- A Föld népességének mintegy 31,5 százaléka, 2,2 milliárd ember keresztény.
- A keresztények fele római katolikus,
- 37 százalékuk protestáns,
- 12 százalékuk pedig ortodox felekezet tagja

Az Egyház felépítése

- központosított, hierarchikus
- vezetője a pápa, Róma püspöke, Péter utóda
- hatalma: az egyház kormányzására, valamint tanítás hit és erkölcs dolgában
- minden katolikus engedelmességgel tartozik
- alacsonyabb szint: egyházmegyék a püspök vezetése alatt (egymástól függetlenek). A püspököt a pápa nevezi ki.
- bíborosok: pápaválasztók (120)

Az Egyház alapítása

Mire vonatkozik az idézet?

“… az igazság oszlopa és biztos alapja.” (1Tim 3,15)

Mire vonatkozik az idézet?

*"…amely **az élő Isten egyháza,** az igazság oszlopa és biztos alapja." (1Tim 3,15)*

Az egyház, de melyik?

- Az egyház, mint teológiai kérdés, a reformációban merül fel. Nominalizmus.
- a reformátorok szerint van egy igaz egyház, és van a nagy parázna
- LUTHER szerint mi kell az egyházhoz? Hol az igaz egyház? - Legyen meg a két alapvető szentség: keresztség és Úrvacsora és legyen (igaz, bibliai alapú) igehirdetés.
- Szerinte megvan a római egyházban a két szentség, de az igaz igehirdetés hiányzik.
- Sola scriptura

katolikus?

- via historica - successio apostolica
- via notarum - az egyház jegyei (egy, szent, katolikus, apostoli)

Jézus egyházat alapított

- Jézus maga nem írt semmit a Bibliába,
- helyette létrehozta az apostolok kollégiumát (12 - Izrael 12 törzse - az Új Izrael)
- Vezetőt választott nekik (Péter - Mt 16, 18)
- rájuk bízta tanításának megőrzését és továbbadását

- „Jézus még sok egyebet is tett. Ha azonban valaki mind le akarná írni – azt hiszem –, annyi könyvet kellene írnia, hogy nem tudná az egész világ sem befogadni.” (Jn 21,25 – az evangélium utolsó mondata.)

- A tizenegy tanítvány elment Galileába, arra a hegyre, ahova Jézus rendelte őket. Amint meglátták, leborultak előtte, bár néhányan kételkedtek. Jézus odalépett hozzájuk, és így szólt: „Én kaptam minden hatalmat égen és földön. Menjetek tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére, és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek. S én veletek vagyok mindennap, a világ végéig. (Mt 28, 16-20)

Honnan vesszük a bátorságot?

- 10 szó - 10 parancsolat
- “aki titeket hallgat, engem hallgat” - “úgy tetszett a Szentléleknek és nekünk…” (Apcsel 15,28)

Hogyan adták tovább az apostolok Jézus tanítását?

- **Szóban:** elmondják és kifejtik, magyarázzák Jézus tetteit és szavait
- **Tettekkel:** liturgia, szentség-kiszolgáltatás, imádság (lex orandi), intézmények alapításával (egyházalapítás, püspökszentelés)
- **Írásban:** Jézus tanításának és a saját tanításuknak egy csekély részét (ők vagy mások) leírták a Szentlélek sugalmazására >> Amit ezek közül az Egyház hitelesnek ítélt a Szentlélek vezetése által, abból lett a Szentírás.

- Azután így szólt hozzájuk: „Menjetek el az egész világra és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. (Mk 16,15)
- “Aki titeket hallgat, engem hallgat…” (Lk 10,16) - Az apostolok testülete Jézus tekintélyét kapja meg!
- “Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, s akinek megtartjátok, bűnben marad” (Jn 20,23)
- Ezt az apostolok is így értették: “Úgy tetszett a Szentléleknek és nekünk…” (Apcsel 15,28 - az első zsinat!) - olyan kérdésben döntenek, amiről Jézus nem rendelkezett!

- Péter és az apostolok <u>új tagokat vesznek fel</u> az apostoli testületbe (vö. ApCsel 1,21-26).
- A <u>kézrátétellel általuk felszentelt püspökök</u> (2Tim 1,6), akik az új részegyházakat vezetik (Tit 1, 5-8) teljes jogú tagjai az apostoli közösségnek.
- Péter és az apostoli közösség a Jézustól származó tanítói felhatalmazással ma is hivatalban van, ma is tanít, hitelesen és az <u>adott korra alkalmazva adja át a Szenthagyományban és a Szentírásban ránk maradt kinyilatkoztatást!</u> (A Szt. Péter Bazilika főoltára alatt ott vannak Szt. Péter csontjai! – „Te Péter vagy, és én erre a sziklára…”

Ősegyház:

- „Állhatatosan kitartottak *az apostolok* *tanításában* és közösségében, a kenyértörésben és az imádságban.” (ApCsel 2,42)
- „Legyetek hát állhatatosak, testvérek, és ragaszkodjatok a **hagyományokhoz**, amelyeket tőlünk **élőszóban** vagy **levélben** kaptatok.” (2Tessz 2,15)

Szent hagyomány

- Jézus és az apostolok tanításának és tetteinek azon része, amelyet nem foglaltak a Szentírásba, de amelyek nélkül nem lehet helyesen értelmezni az Írott Igét, a Szentírást sem!
- Kinyilatkoztatás: Szentírás és Szent Hagyomány
- A kettő együtt, egymást átjárva és megvilágítva állítja elénk a teljes kinyilatkoztatást, Krisztusnak az itt és most számunkra felfogható teljességét!
- Nincs teljes kinyilatkoztatás sem a Szenthagyomány, sem a Szentírás nélkül
- A Szenthagyomány és a Szentírás tanítását az Egyház Tanítóhivatala (az apostolok utóda) közvetíti mindig aktuális módon

Szentírás

- Az egyház írta le, őrizte meg, adta tovább és gyűjtötte össze
- Az apostoli igehirdetést rögzíti
- a Szentlélek segítségével az Egyház döntött arról, hogy mely könyvek kerüljenek az Újszövetségbe. (A IV. század végén. Először Szt. Athanáz hirdeti ki a mai 27 könyvet Kr. U. 367-ben.)
- A Szenthagyomány, a Szentírás és az Egyházi Tanítóhivatal elválaszthatatlan egymástól!

- Történelmi hitele: A kat. Bibliában lévő 46 + 27 könyve majdnem 2000 év alatt keletkezett (kb. Kr. u. 100-ig, János ev.). Ebben az idősávban a régészeti és az írásos emlékek alapján teljesen megbízható! >> Nem mesekönyv!
- Belső kohéziója: Összefüggő történet + kb. egyharmada prófétai jövendölés, nagy részük már beteljesedett. A lényegével, Jézus személyével kapcsolatban 300 prófécia (Dávidi származása, születése helye, módja, halála részletes körülményei, feltámadása stb.)
- Szövegének hitelessége: Ma olvasható szövegei teljesen azonosak az ókori leletekből előkerült szövegekkel.
- Ósz.: A qumráni lelet (1947) Jézus-korabeli Izajás-tekercsének szövege ua., mint az addig is ismert Bibliáké.
- Egyetlen ókori szöveg sincs, amely hitelességben hozzá fogható!

*„Világos tehát, hogy Isten bölcs rendelkezése szerint annyira összetartozik és egymásra van utalva a **Szent Hagyomány,** a **Szentírás** és az **egyházi Tanítóhivatal,** hogy egyikük sem lehet meg a másik kettő nélkül. Mind a három együttesen, de mindegyikük a saját módján, az egy Szentlélek tevékenységének hatására eredményesen szolgálja a lelkek üdvösségét."*

Dei Verbum 10, KEK 95)."

Szt. Iréneusz (+205), Adversus Haereses:

"Újabban néhányan azt állítják, hogy a gyermekeket nem szabad megkeresztelni. Maguk az apostolok azonban megkeresztelték a hívők gyermekeit, s az Egyház mindmáig így tesz."

Antiochiai Szt. Ignác (+110k.), Levél a Szmirnaiakhoz:

- „Semmit ne tegyetek a püspök nélkül, ami az Egyházzal kapcsolatos! Azt tekintsétek valódi Eucharisztiának, amit a püspök vagy az általa megbízott személy mutat be. Ahol a püspök megjelenik, oda gyűljön a hívő nép, mint ahogy ahol Jézus Krisztus van, ott a Katolikus Egyház.”
- John Newman is: “Ha nem vagyok teljes közösségben Péterrel és a püspökökkel, Krisztussal sem vagyok teljes közösségben.”

Primátus

Krisztus helytartója?

- Péternek kiemelt szerepe van a 12 körében
- „Boldog vagy Simon, Jónás fia, mert nem a test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én mennyei Atyám.[18]Én is mondom neked: **Péter vagy**, erre a **sziklára építem egyházamat**, s az alvilág kapui sem vesznek rajta erőt . [19]**Neked adom a mennyek országa kulcsait.** Amit **megkötsz a földön, a mennyben is meg lesz kötve, és amit feloldasz a földön, a mennyben is fel lesz oldva.**” (Mt 16,16-18)

Péter három dolgot kap Jézustól

- új nevet
- a mennyek országának kulcsait
- az oldás és kötés hatalmát

1. név - Petrosz ‘kő, szikla’

- a név az ókori keleten kijelölte a személy sorsát, szerepét (“te szikla vagy, és én erre a sziklára építem egyházamat”)
- Jézus, mint vezető, feladatot ad a névvel együtt
- a “Petrosz” Jézus korában nem volt névként használatos
- Nem kavics. Ugyanis az eredeti arámi: kéfah - kőszikla (Gal 2,9; Jn 1,42; 1Kor 1,12)

2. A mennyek országának kulcsai

- Iz 22,22: “Azon a napon elhívom szolgámat, Eljákimot…és a köntösödbe öltöztetem…Kezébe adom hatalmadat. Így mintegy atyja lesz Jeruzsálem lakóinak és Júda házának. Az ő vállára teszem le Dávid házának kulcsát. Amit kinyit, azt senki be nem zárja, s amit bezár, azt senki ki nem nyitja.”
- Jel 3,7: “Ezt mondja a Szent, az Igaz, akinél Dávid kulcsa van. Aki ha valamit kinyit, senki be nem zárja, s ha valamit bezár, senki ki nem nyitja.”

- kulcs - város feletti atyaság, legfőbb kormányzói hatalom
- “A kapu kinyitását vagy becsukását jelképező kulcs birtokosának tekintélyét és uralmát szimbolizálja.” (Az Újsz. ért. kéziszótára)

3. Oldás és kötés hatalma

- Feloldozni vagy elítélni, börtönbe vetni, vagy kiengedni onnan
- a zsidó gyakorlatban: kinyilváníthatja egy vádlott ártatlanságát vagy bűnösségét. Büntethet vagy kegyelmet gyakorolhat. (közösségből kizárás (“kiátkozás”), vagy visszavétel)

Péter utódjának szerepe a korai egyházban

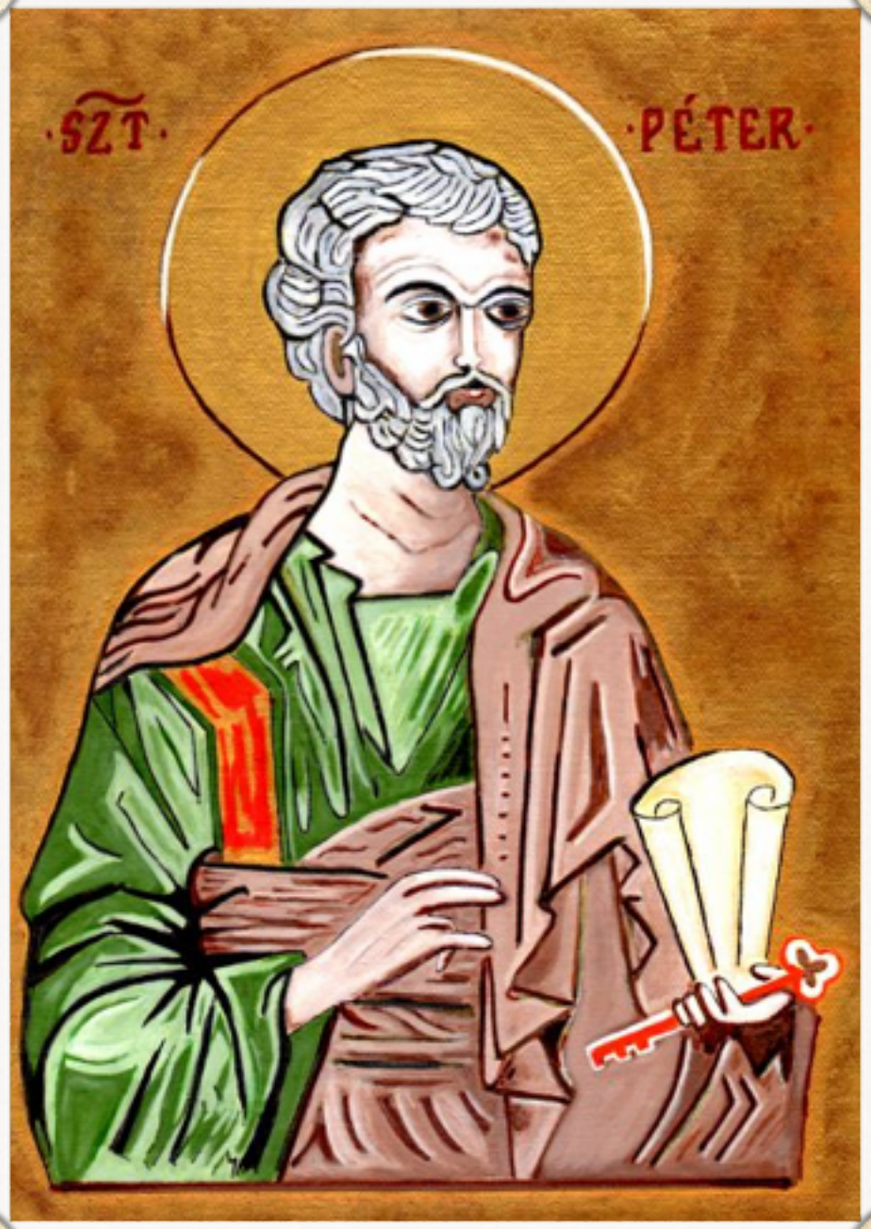

Római Szent Kelemen levele

…A mi apostolaink is éppen ilyen jól tudták Urunktól, Jézus Krisztustól, hogy irigykedés támad a püspökség neve miatt. Mivel mindezeket tökéletesen tudták előre, beiktatták az előbb említetteket, a továbbiakra pedig azt a rendelkezést adták, hogy mikoron majd ők is elszenderülnek, adják tovább más, kipróbált férfiaknak szent szolgálatukat. Így az általuk felállított, és ezt követően más kiváló férfiak is, az egész egyházzal való egyetértésben jutottak hivatalukba… Hosszú időn át sokak tanúskodtak ezek mellett, azért is mi úgy véljük, nem lenne igazságos az, ha kivetnénk őket szent szolgálatukból. … Nekünk pedig azt kell meglátnunk, hogy ti néhányat, akik példaadóan éltek közöttetek, a kifogástalanul végzett, tiszteletet érdemlő szent szolgálatból elmozdítottatok…

- A püspököket az apostolok iktatják be, és a püspök maga választja az utódját
- Kelemen mint a római egyház feje, beleszól egy helyi egyház életébe (jurisdikciós hatalom)

A húsvéti vita

- **húsvéti vita**: a húsvét dátumával kapcsolatos tárgyalások a 2. században.
- A húsvétot 150 k. Ny-on a rómaiak az első tavaszi holdtöltét (Niszan 14.) követő vasárnapon ünnepelték;
- K-en, főleg az Asia tart-beliek a holdtölte napján, Niszan 14-én. Az asiaiak Szt *János* evangélistára (vö. *Jn 19,26*) támaszkodva a húsvétban elsősorban a kereszthalált, a rómaiak viszont Szt *Péter*re támaszkodva (akinek elsőként jelent meg a Föltámadott az ap-ok közül) a föltámadást ünnepelték.
- 155 k. Szt *Polikárp* Rómába ment a húsvét dátuma körüli nézeteltérések tisztázására.
- Az igazi vita akkor robbant ki, amikor egy Blastus nevű ázsiai pap társaival Rómába jött és a húsvétot 14-én ülték meg, annnyira követve a zsidó szokásokat, hogy még húsvéti bárányt is öltek.
- *Viktor* pápa (ur. 189-199) a vita eldöntésére megkérdezte az egyházakat a húsvét dátumáról. Kiderült, hogy csak az asiaiak követik a Niszan 14-i hagyományt Szt János ap-ra hivatkozva. A pápa ki akarta őket közösíteni, de főként Szt *Ireneusz* hatására, elállt ettől.

- Egy, az egész egyházat érintő kérdést róma püspökéhez terjesztenek fel
- akinek döntési jogköre van, ami az egész egyházra érvényes
- a kiközösítés már megszilárdult intézmény

primátus

- természetesen a mai formája a történelem során fejlődött ki
- végső megszilárdulás: I. Vatikáni Zsinat (1869): *„A pápa, amikor ex cathedra szól, azaz az összes keresztény legfőbb pásztoraként és tanítójaként legfőbb apostoli hatalmával hit és erkölcs területén egy tanítást úgy határoz meg, hogy azt az egyetemes Egyháznak el kell fogadnia, a Péternek ígért isteni segítség által azzal a tévedhetetlenséggel bír, mellyel az isteni Megváltó Egyházát a hit és erkölcs dolgában ellátni akarta. Ezért a római pápa ex cathedra meghatározásai önmaguktól és nem az Egyház beleegyezéséből fakadóan megváltoztathatatlanok.”*
- Péterre hivatkozik!

Kell-e közvetítő?

szükség van-e a papságra?

Antropológiai alap

- nem a kereszténység találta ki a “szentembert”
- Minden értéknek vannak különleges közvetítői, zsenijei.
- **igaz** - bölcsek, tudósok; **szép** - művészek; **jó** - jótevők; **szent** - papok, sámánok, szentemberek
- minden kultúrában vannak a szenttől megérintett emberek (próféták, tanítók, hirdetők, misztikusok, a lelki élet mesterei)

- sokak szerint a közvetítő az egyén és a közvetített közé áll, tehát eltávolít
- ezzel szemben: a közvetítő közel hozza a közvetített dolgot. Ld. a festők segítenek megtapasztalnom a szépet, a költők az érzéseimhez hoznak közel, Arkhimédész pedig segít megfogalmazni a nagy igazságokat, úgy, ahogy az nekem sose sikerülne.
- antropológiai tévedés tehát, hogy nem kell közvetítő

Na de a cölibátus??

“A nőtlennek arra van gondja, ami az Úré: hogyan járjon az Úr kedvében.”

1Kor 7,32

- szintén nem a kereszténység találta ki - a legtöbb vallásban megvan
- nem praktikus funkció, nem a szexualitás tagadása!
- teljes átadottság
- “megszenteltelek” - szent - “kadosh” *(héb.)* - leválasztott, a hétköznapiból kiszakított, Istennek fenntartott

Biblikus alapok

- Qumrani közösség - mai szerzetesközösséghez hasonló
- Keresztelő János, Jézus, Pál
- Jeremiást teljesen lefoglalja (Jer 16,1 - “Ne végy magadnak feleséget.”)
- Ezekiel - elveszi tőle a feleségét (prófétai jel)
- Illés - a rabbik szerint nem volt felesége
- Mózes - külön költözik
- harcosok, papok rituális tisztasága. (Sám 1,26: Dávid ezt a feleletet adta a papnak: „Egészen biztos! Az asszonyok el voltak tőlünk tiltva, mint mindig, amikor kivonulunk, így tiszták az embereim.”)

Mit mond Jézus?

- *“Van, aki a mennyek országáért önként mond le a házasságról. Aki fel tudja fogni, az fogja fel!” (Mt 19, 10-12)*
- Tehát: 1) a mennyek országáért, és 2) önként
- Jézus így élt, a pap *“alter Christus” - “ez az ÉN testem”*
- a hét testvér kérdés: *“nem házasodnak, és nem mennek férjhez, hanem úgy élnek, mint az angyalok”*
- pap - prófétai jel, **nagykövet - a mennyország törvényei érvényesek rá**

A cölibátus rövid története

- első századok: megbecsült, általánosan elterjedt, de nem kötelező
- egyházatyák: a papság számára a legmegfelelőbb állapot
- első zsinati döntés: Elvira 305
- keleten: ha nőtlenül szentelték, maradjon nőtlen
- 1059 Lateráni zsinat: egyértelmű rendelkezés
- 1545-63 Tridenti zsinat: újra megerősíti
- II. Vatikáni Zsinat: VI. Pál pápa kérésére nem tárgyalja (később, a hetvenes években bizottság tárgyalja, de megtartják - EP :-))
- Ma: “nagyon is megfelelő”.
- súlyát tekintve: egyházi szabály, nem isteni rendelkezés, tehát megváltoztatható

Morális kérdések

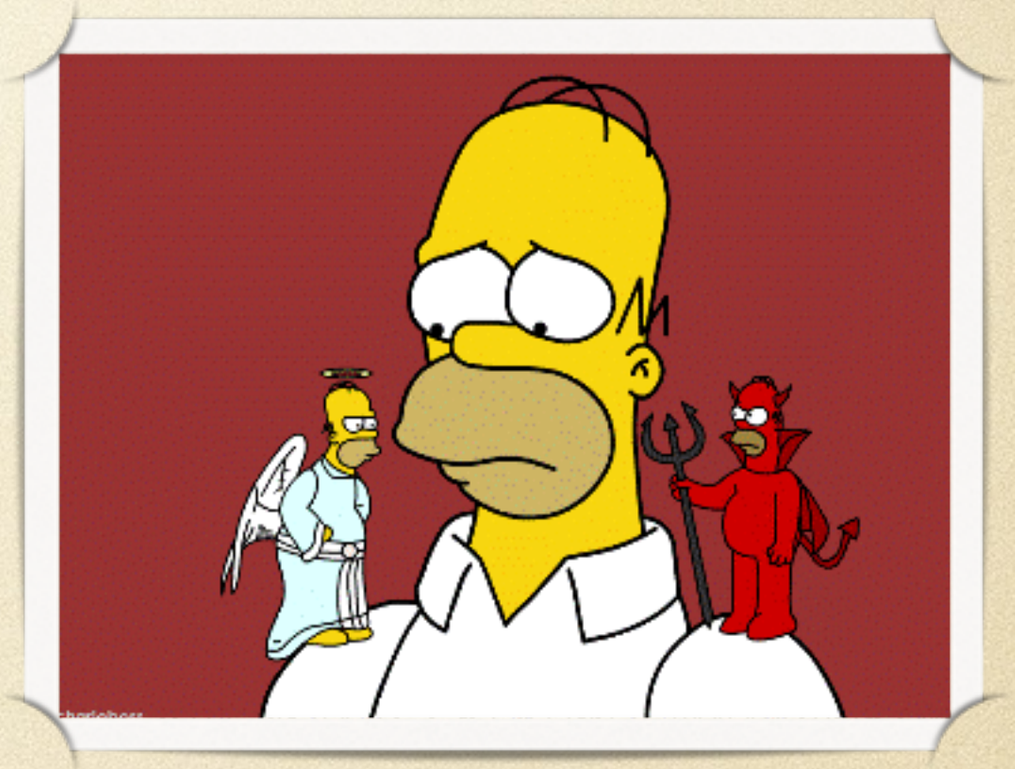

alapok

- Isten - ember
- tett
- tárgy, szándék, körülmény, beszámíthatóság, lelkiismeret
- az emberi élet abszolút érték: nem hasonlítható össze más értékkel
- Az emberi élet Isten, mint Teremtő kezében van annak természetes kezdetétől természetes végéig.
- halál kultúrája vs. élet kultúrája

újabb néhány alapelv

- a törvény nem tudása mentesíthet, vagy csökkentheti a felelősséget (bűnt tudva és akarva lehet elkövetni)
- **Tutioritás elve:** amikor emberi élet vagy üdvösség a tét, a lehető legszigorúbb törvényt kell alkalmazni
- **kettős hatás (duplex effektus):** kiélezett helyzetben szabad olyat tenni, ami önmagában nem rossz, hogy jó származzék belőle, akkor is, ha lesz előre látható rossz következménye. A jónak azonban arányosan nagyobbnak kell lennie!
- Sosem szabad rosszat tenni, hogy abból jó származzon!

Lelkiismeret

- nem érzelem
- hanem “hely”, ahol Isten hangja megszólalhat
- nem parlament, hanem bíróság
- el lehet hallgattatni - a bűn “segítségével”. (Egyre kevésbé érzed rossznak.)
- tudatlanság: leküzdhető/leküzdhetetlen

A cselekedetek erkölcsisége

A cselekedet erkölcsisége három dolgon múlik

1. **tárgy** - a cselekedet “anyaga”, milyen tettről beszélünk. Lehet súlyos/nem súlyos

2. **szándék** - milyen szándékkal követik el, miért teszem? A jó szándék nem tesz helyessé egy önmagában rossz cselekedetet, a rossz szándék azonban rosszá tehet egy önmagában jó cselekedetet.

3. **körülmény** - enyhítő és súlyosbító körülmények, növelik vagy csökkentik a cselekedet súlyát, és a felelősséget (pl. ellopott tárgy értéke). A minősítést viszont nem módosítják. Vannak mindig, minden körülmények között rossz cselekedetek. pl. hittagadás, káromkodás, stb.

erkölcsileg “jó” cselekedet

Az erkölcsileg jó cselekedet egyszerre feltételezi mind a 3 jóságát.

a körülmények

- pl. előélet, gyermekkor - komolyan befolyásolhatják a cselekedet beszámíthatóságát
- Nem a törvény fokozatossága, hanem a fokozatosság törvénye!
- súlyosan téves azonban az a “pszichologizáló” elmélet, miszerint nincs bűn, mert minden az előélettől függ
- természetes törvény: az ember értelmével felismeri Isten hangját, “aki őt mindig arra szólítja, hogy tegye a jót, és kerülje a rosszat.” (KEK 1706)

A cselekedet beszámíthatósága

- beszámítható: tudatosan akart
- csökken: ha nincs teljes tudatában, hogy mit tesz, vagy azt nem tudja, hogy amit tesz, az bűn
- a cselekedet beszámíthatósága, és az érte való felelősség *csökkenhet* vagy *megszűnhet*: tömegszuggesztió, tudatlanság, figyelmetlenség, erőszak, félelem, megszokás, mértéktelen érzelmek, más pszichikai vagy társadalmi tényezők miatt

- erőszak - fizikai, mentális. Akár teljesen megbénulhat a szabad akarat. Ld. Mindszenty “cf”
- tömegszuggesztió: a felelősség ott van, hogy mennyire védekezett ellene. Pl. megfelelően megválasztott barátok/közösség, TV, számítógép kikapcsolása
- közvetetten szándékolt: amikor valamit kellett volna tudni/tenni, de hanyagságból elmaradt (pl. nem tanulta meg rendesen a közlekedési szabályokat)

pszichés betegség esetén

- neurotikusnál - csökken
- pszichózisban szenvedő - nem megállapítható
- pszichopatáknál - nem beszámítható
- a beszámíthatóság a tiszta pillanatra vonatkozik (dohányos - első cigaretta, alkoholista - első pohár)

A következmény

- **nem beszámítható:** ha nem volt szándékolt sem mint a cselekvés eszköze, sem mint annak célja (pl. sikertelen segítségnyújtás)
- **beszámítható:** ha előre látható volt, és a cselekvő rendelkezett az erkerülés lehetőségével.
- Felelősségünk kiterjed döntésünk és tettünk előre látható, ismert következményeire akkor is, ha nem akarjuk őket közvetlenül!

Bioetika

gyakran ismételt kérdések

Abortusz

Az egyház tanítása

- *"Mielőtt megalkottalak anyád méhében, már ismertelek; mielőtt megszülettél volna, megszenteltelek" (Jer 1,5)*
- KEK **2270** *Az emberi életet fogantatása pillanatától feltételek nélkül tisztelni és védeni kell. Az emberi lény személyi jogait létének első pillanatától fogva el kell ismerni, ezek közé tartozik minden ártatlan lény sérthetetlen joga az élethez.*
- **2271** Az Egyház az első századtól kezdve hangsúlyozta minden szándékos abortusz erkölcsi rosszaságát. Ez a tanítás nem változott és változatlan marad. A közvetlen, azaz akár célként, akár eszközként szándékolt abortusz súlyosan ellenkezik az erkölcsi törvénnyel:
- *"Ne öld meg a magzatot abortusszal, és ne pusztítsd el a születése után." (Didakhé)*

- **2274** *...a magzattal fogantatása pillanatától kezdve személyként kell bánni, épségét a lehetőségekhez képest a többi más élőlényhez hasonlóan védelmezni, gondozni és ápolni kell.*

- **2272** *A formális együttműködés az abortuszban súlyos bűn. Az Egyház ezt az emberi élet ellen elkövetett bűntényt egyházjogi büntetésként kiközösítéssel sújtja. "Aki abortuszt végez, ha valóban megtörténik, latae sententiae, önmagától beálló kiközösítésbe esik" "magának a büntetendő cselekmény elkövetésének tényénél fogva"*

- *A magzati vizsgálat erkölcsileg megengedett, "ha tiszteletben tartja az embrió és az emberi magzat életét és épségét, és minden egyes magzat megtartására vagy gyógyítására irányul (...). De súlyosan ellenkezik az erkölcsi törvénnyel, ha a vizsgálat eredményétől függ az abortusz. A diagnózisnak nem szabad azonosnak lennie a halálos ítélettel."*

- **2275** *"Megengedettnek kell tekinteni az emberi magzaton végzett beavatkozásokat azzal a föltétellel, hogy tiszteletben tartják a magzat életét és épségét, nem jelentenek számára túlzott kockázatot, hanem gyógyítására, egészségi állapotának javítására vagy életbentartására irányulnak."*

- *Magzatokkal kapcsolatos egyéb kérdések:*

embriókísérletek

- *"Erkölcstelen emberi magzatokat azzal a szándékkal létrehozni, hogy biológiai alapanyagként hasznosítsák."*
- *"Bizonyos beavatkozási kísérletek a kromoszóma- vagy génöröksége nem gyógyító jellegűek, hanem arra irányulnak, hogy valamilyen szempont (pl. fiú--leány, erős--okos, alacsony--magas) szerint meghatározott tulajdonságú emberi lényeket hozzanak létre. Az ilyen beavatkozások ellentétesek az emberi lény személyi méltóságával, sérthetetlenségével és egyetlen, meg nem ismételhető identitásával."*

GYIK

- szövetcsomó? - Az embrió az első pillanattól fogva önszerveződő, folyamatosan fejlődő élőlény, saját DNS-sel.
- ember? - emberi génállománya van, mi más lenne? Nem tulajdonságai/képességei teszik emberré, hanem a természete, azaz, hogy az emberi fajhoz tartozik.
- érez fájdalmat? - igen, a terhesség második harmadától. USA - törvény, hogy az abortusz előtt fájdalomcsillapítót kell adni a magzatnak.

Az abortusz következményei

- orvosi következmények, mellékhatások
- meddőség
- PAS - poszt abortusz szindróma: Depresszió, bűntudat, önértékelés elvesztése, öngyilkos gondolatok, szorongás, álmatlanság, harag, szexuális problémák, babával kapcsolatos rémálmok.

sztárok, akiket szüleik abortálni akartak

Cher: édesanyja fiatal volt, még nem érezte készznek magát a gyermekvállalásra. A műtőasztalról szállt le.

Andrea Bocelli: édesanyját a terhesség alatt vakbélgyulladással kezelték. Az orvos javasolta az abortuszt, mert a születendő gyermek fogyatékos lesz.

Celine Dion 14. gyermekvolt. Édesanyja, megkérdezett egy papot, hogy ilyenkor szabad-e abortuszt elkövetni.

- Az atya azt mondta édesanyámnak, hogy nincs joga a természet ellen tenni. Így be kell ismernem, hogy az életemet ennek a papnak köszönhetem - emlékszik vissza a világhírű énekesnő.

A szentté avatott lengyel pápa édesanyja, Emilia első gyermekét elvesztette nem sokkal születése után. Amikor ismét terhes lett, - tekintettel az előzményekre és rossz egészségi állapotára - a doktor azt tanácsolta, hogy „mentse a saját életét” és abortálja el a magzatot. Karol József Wojtyla 1920. május 18-án született meg.

Édesanyja a munkahelyén sugárzásnak volt kitéve. Volt már két gyermeke, akik után több vetélése is volt, emellett már idősödött, ezért a terhesség veszélyes volt számára. Továbbá a vizsgálatok kimutatták, hogy a gyermek Down szindrómás.

Adopted

Nelson Mandela

Faith Hill

John Lennon

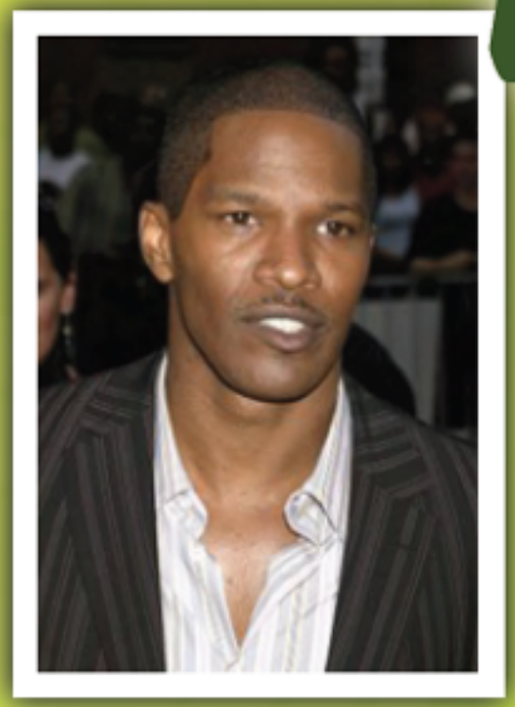

Jamie Fox

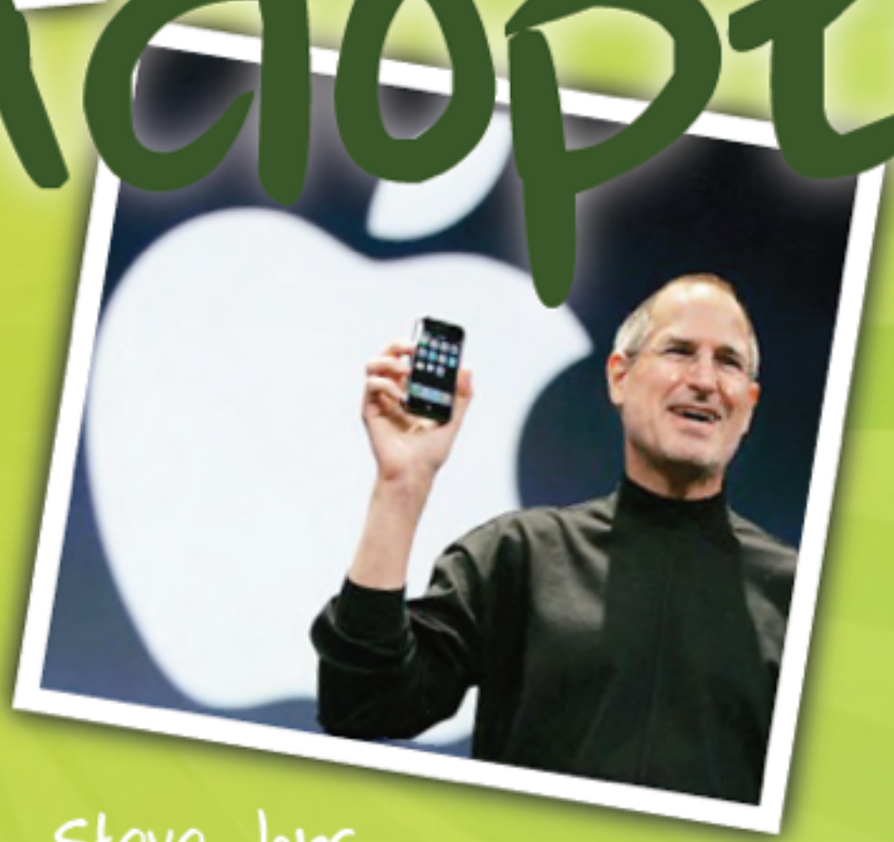

Steve Jobs

JRR Tolkien (Lord of the Rings)

- évente kb. 35.000 abortuszt végeznek Magyarországon
- Amióta legális, kb. 6 milliót
- mindeközben több ezer házaspár várakozik örökbefogadásra
- lehetőség van nyílt örökbefogadásra, tehát az anya később meglátogathatja gyermekét

Gianna Jessen

Eutanázia

Életünk minden szakasza pótolhatatlan értéket képvisel.

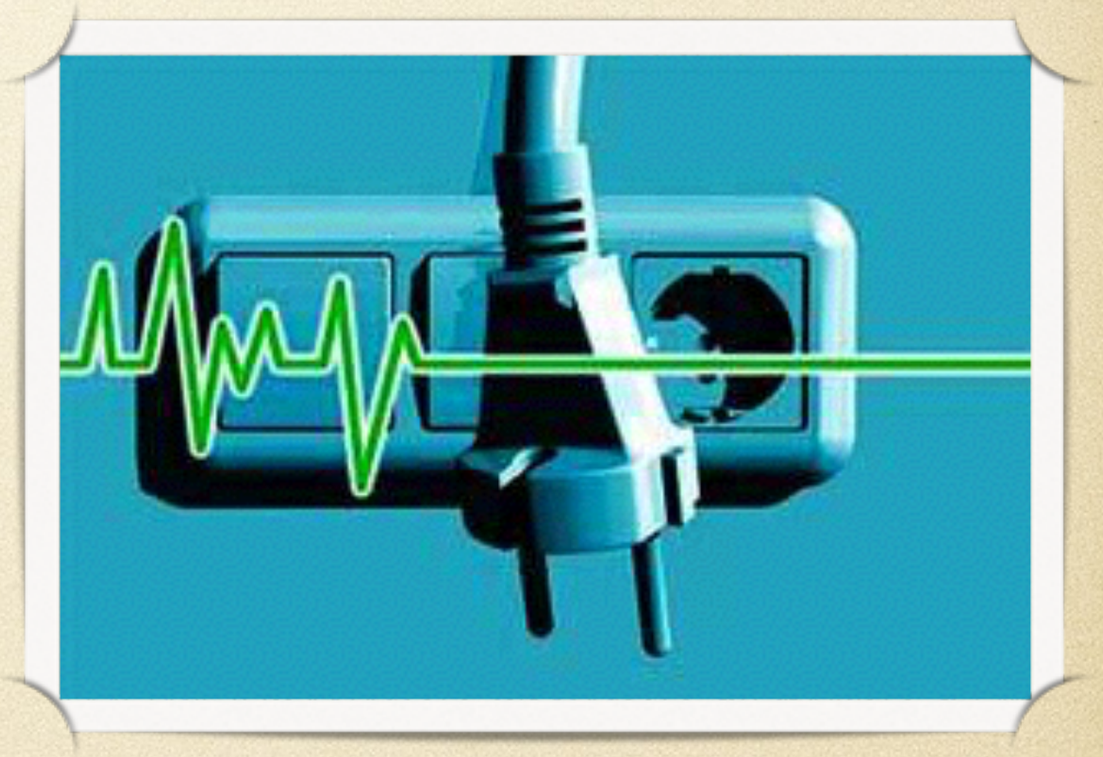

Az Egyház tanítása

- **2276** Különös tiszteletet igényelnek azok, akiknek élete fogyatékos vagy meggyengült. A beteg vagy fogyatékos személyeket támogatni kell, hogy a lehetőségekhez képest normális életet élhessenek.

- **2277** Bármi legyen is indítéka vagy eszköze, a közvetlen eutanázia azt jelenti, hogy a fogyatékos, beteg vagy halál közelében lévő személyek életének véget vetnek. Ez erkölcsileg elfogadhatatlan.

- Ezért minden olyan cselekedet vagy mulasztás, amely akár önmagában, akár szándékosan halált okoz azért, hogy megszüntesse a fájdalmat, az emberi természet méltóságával és Teremtőjének, az élő Istennek tiszteletével súlyosan ellenkező gyilkosság. A téves ítélet, amelyet jóhiszeműen hozhat az ember, nem változtatja meg e mindig elítélendő és elkerülendő gyilkos tett természetét.

- **2278** Indokolt lehet azonban a költséges, veszélyes, rendkívüli vagy a várt eredményekhez képest aránytalan orvosi beavatkozások abbahagyása. Ilyen esetben a "túlbuzgó gyógyítás" visszautasításáról van szó. Nem ölni akarnak, hanem elfogadják a föltartóztathatatlan halált. A döntéseket a betegnek kell meghoznia, ha alkalmas (competens) és képes (capax) rá, egyébként a jogilag illetékeseknek, mindenkor tiszteletben tartva a beteg ésszerű akaratát és törvényes érdekeit.

- **2279** A beteg személynek általában kijáró gondoskodás akkor sem szüntethető meg, ha a halál bekövetkezése várható.

- Erkölcsileg megfelelhet az emberi méltóságnak a kábítás (morfium) alkalmazása a haldokló szenvedésének csökkentésére, még azzal a kockázattal is, hogy napjait megrövidítik, ha a halált sem célként, sem eszközként nem akarják, csak előre látják és mint elkerülhetetlen eseményt elviselik. A fájdalomcsillapító kezelés az önzetlen szeretet kiváltságos formája. Ilyen meggondolással támogatni kell.

Tehát

- A halál szándékos előidézése helyett az a feladatunk, hogy a természetes halál beálltáig csillapítsuk a fájdalmat.
- Jelenleg az eutanázia szinte minden országban tiltott. (engedélyezett pl. Hollandia, Belgium, Luxemburg)
- Az asszisztált öngyilkosság viszont néhány országban legális. (Svájc, Svédország, UK, Spanyolország stb.)

GYIK

- különbséget kell tenni az eutanázia és az aránytalan kezelés abbahagyása között.
- terápiás makacsság: ragaszkodni valamilyen kezeléshez, amely a beteg számára terhes, ugyanakkor az állapotán már nem javít.
- nem szabad megvonni a betegtől olyasmit, ami az alapvető szükségleteket biztosítja.
- erkölcsi szempontból nincs különbség aktív / passzív eutanázia között, hiszen a szándék ugyanaz

felmerülő kérdések

- mennyire szabad döntés? A beteg amúgy is terhesnek érzi magát, és még a rokonok is sugallhatják, hogy itt az idő.
- mennyire az ő döntése? Hogyan zárjuk ki a szelíd kényszert?
- ki mondja meg, hogy a kómából fel fog-e ébredni?
- Miben különbözik a gyilkosságtól/öngyilkosságtól?
- És ha ezek lennének az élet legértékesebb pillanatai? (pl. összekovácsol egy széthullott családot, szeretetet tanulnak stb.)

„Meglehetősen ritka, hogy olyan betegek, akiket szeretnek és gondoznak, azt kérnék, hogy meghalhassanak."

-Lucien Israel professzor,
a New York-i Tudományos Akadémia tagja

mesterséges megtermé-kenyítés

fogalma

- Azok az eljárások, amelyek a természetes folyamattól eltérő módon teszik lehetővé a szaporodást.

fajtái

- inszeminináció - mesterséges ondóbevitel
- in vitro fertilizáció (lombikprogram) - az embriót helyezik az anyaméhbe
- homológ - az apa sejtjeinek felhasználásával
- heterológ - 3. személy sejtseinek felhasználásával
- embrióredukció - a fölösleges embrió elpusztítása

Az Egyház tanítása

- ***2378*** *A gyermek nem járandóság, hanem ajándék. "A házasság legnagyobb ajándéka" egy új emberi személy. A gyermeket nem szabad tulajdonnak tekinteni, mintha követelni lehetne a "gyermekhez való jogot". Ezen a téren egyedül a gyermek rendelkezik igazi jogokkal; tudniillik, hogy "szülei házastársi szeretete sajátos aktusának gyümölcse legyen, hogy fogantatása pillanatától kezdve személyként tiszteljék".*

heterológ

- ***2376*** *Azok a technikák, amelyek a házaspár számára idegen, harmadik személy bevonásával (sperma vagy petesejt adományozásával, méh bérbeadásával) a közös szülőséget fölbontják, súlyosan erkölcstelenek. Ezek a technikák (idegen spermával való [heterológ] megtermékenyítés és beültetés) sértik a gyermeknek azt a jogát, hogy az általa ismert és egymással a házasság köteléke által egyesült apától és anyától szülessen. Megsértik a "házastársak kizárólagos jogát, hogy kizárólag a másik által váljanak apává és anyává".*

homológ

- **2377** *Amennyiben a házaspáron belül kerül sor e technikák gyakorlására (homológ mesterséges megtemékenyítés és beültetés), talán kevésbé elvetendők, de erkölcsileg változatlanul elfogadhatatlanok maradnak, mert szétválasztják a nemi aktust az élet továbbadásának aktusától. A gyermek létét megalapozó cselekedet többé már nem olyan aktus, amelyben két személy kölcsönösen odaadja magát, hanem olyan aktus, mely "a magzat életét és identitását orvosok és biológusok hatalmára bízza, és az emberi személy eredete és sorsa felett a technika uralmát vezeti be. Ez az uralmi viszony már önmagában is ellentmond annak a méltóságnak és egyenlőségnek, melynek közösnek kell lennie a szülők és a gyermekek között."*

embrióredukció

- Angliában 2005-ben 11,262 lombikbaba született. Ehhez 191,000 embriót hoztak létre.
- Ebből az adatból következik, hogy 5,9 élő embriót kell létrehozni annak érdekében, hogy egy kisbaba megszülethessen. (Nem túl hatékony.)
- Amikor ennél magasabb sikerességi arányról szólnak a jelentések, az általában azt jelenti, hogy több embriót ültetnek be, ami viszont növeli az ikerterhesség esélyét (vagyis kockázatosabb várandósságot jelent).
- Az embrióredukció az abortusznál már ismertetett szempontok alapján tekinthető bűnnek.

GYIK

- Természetesen az ilyen eljárással fogant gyermekeket ua. a tisztelet és védelem illeti meg
- béranyaság: szintén helytelen
- vannak következmények? Igen. Jelentősen nagyobb a koraszülés veszélye, és 25%-kal nagyobb a születési rendellenesség veszélye (elsősorban szív- és érrendszeri, urogenitális, valamint csont-izomrendszeri rendellenesség)

Alapvető problémák

- embrióredukció
- a foganást elválasztja a szerelmi aktustól, személytelenné válik
- nagy a veszély, hogy a gyermek “termék” lesz (pl. spermabankál választás). Akár férfi nélkül is “megszerezhetem”.
- spermabankok - rejtett testvérházasság
- Mivel a mesterséges módszerek nem tesznek semmit annak érdekében, hogy a meddőség okát megszűntessék, nincs semmiféle előnyük a további várandósságok szempontjából.

Létezik alternatív megoldás

A Na-Pro technológia

Mi ez?

- www.termekenyvagy.hu
- orvosilag és tudományosan bizonyított megközelítés,
- amely a meddőség kiváltó okát határozza meg és azt kezeli.

előnyei

- nem rákényszeríti a testre a terhességet, hanem feltárja az okát, hogy mi nem működik, és azt gyógyítja
- omahai VI. Pál Intézet adatai alapján a NaProTechnológia sikerességi arányai 1,5-3 szor jobbak
- nem jellemzőek a születési rendellenességek
- nincs embriómegsemmisítés
- a megtermékenyülés nem lombikban, hanem szeretkezés közben történik
- Mivel NPT során a termékenység visszaállításra kerül sor, a párok újra és újra sikeresek lehetnek
- tiszteletben tartja és támogatja a házasságot
- Emellett jóval költséghatékonyabb

Szégyen és kötődésvesztés

a homoszexualitásról

„Férfi testem van,

de belül lánynak érzem magam.”

GYIK

1. Biológia?

- Nincs hiteles vizsgálati eredmény homoszexuális gén létezéséről
- Valószínűsíthető, hogy a biológiai hajlam létezik
- A biológia azonban **csak egy a számos hatás közül**, amely a kialakuláshoz vezet (és nem determinisztikus)
- Még ha veleszületett is lenne, ez nem jelenti, hogy normális, és hogy nem gyógyítható
- Az életével mindenki szabadon rendelkezik, nem hiszünk a fatalizmusban

2. Betegség?

- Mi van e **mögött** a kérdés mögött?
- **Nem ismerünk olyan egészséges pszichológiai fejlődési modellt**, amely a homoszexualitás kialakulásához vezetne
- Minden feltárt homoszexualitás mögött ott találjuk a **traumát**, ami a kialakuláshoz vezet
- **Hiányzó apák** és **felbomlott** családok, nemi erőszak
- Több évtizede **ismert a terápia**, hatékonysága megegyezik más segítő beszélgetésen alapuló gyógyítási módszerekkel.
- **Járulékos problémák:** *depresszió, függőségekre való hajlam, promiszkuitás, szexuális úton terjedő betegségek, sérülések, átlagosan 15-20 évvel rövidebb életkor*

Kitérő: kamaszkor

- Ismert jelenség: **„Ami egzotikus, az erotikus.”**
- Ez különösen a kamaszkorban jellemző, amikor hirtelen erősödik fel a szexuális ösztön.
- Ilyenkor alapesetben a lányok felé fordul a fiú, de létezik egy jelenség: „átmeneti homoszexualitás”, pl. azok felé a fiúk felé, akik gyorsabban érnek. (álom, fantázia)
- Ez az identitáskeresés része *lehet*. Ez idővel elmúlik, helyreáll. Nem „igazi” homoszexualitás.
- Egy kutatási eredmény: USA-ban **35.000** embert vizsgáltak 12 év körüli diákokat: **25,9%**uknak volt homoszexuális fantáziája, álma.
- Újra megvizsgálták őket 18 éves korukban, és akkor már csak **5%**-nak volt. Ezért nem érdemes nyomatni a coming outot.
- Pl. egy lassabban fejlődő fiú vágyik arra, hogy úgy nézzen ki mint a jól fejlődő osztálytársa. Az egzotikusból pedig vágy lesz.

Kialakulása

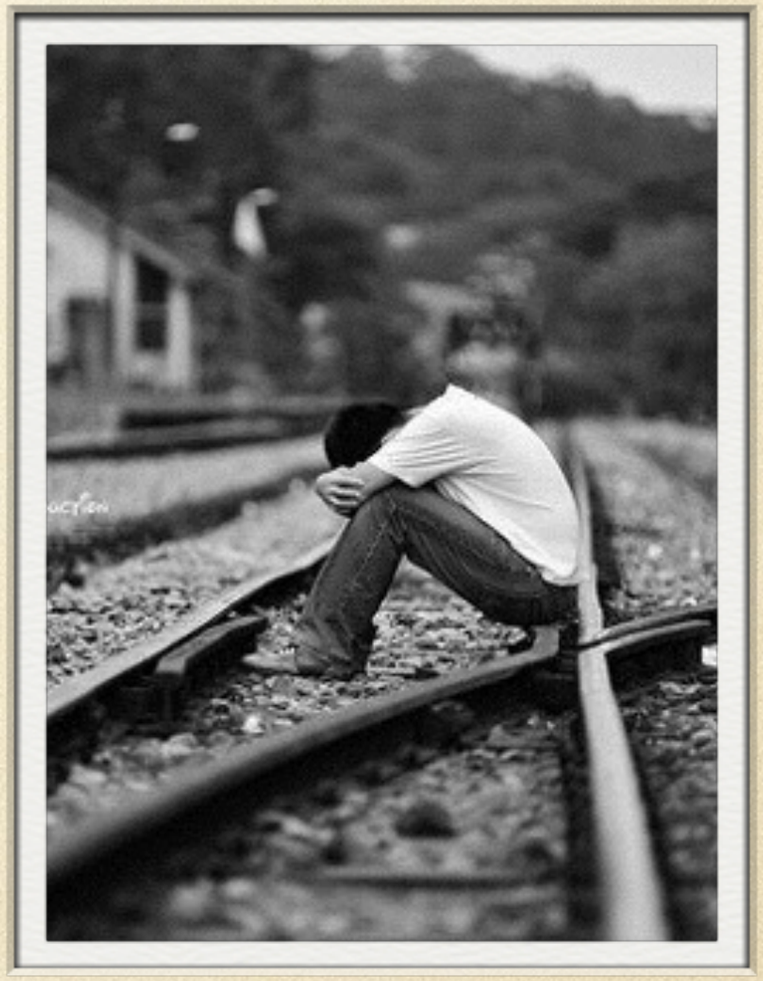

kulcsfogalom: örömtől megfosztott fiú

- Az apa-fiú kötelék alapvető eleme a **„megosztott öröm”**
- Ez nem egyszeri esemény, hanem <u>jellemeznie kell a kapcsolatot.</u>

„Apám valahogy boldogtalannak látszott, és nem tudtam nem arra gondolni, hogy ez miattam van.”

“veszély okozta öröm”

- **Anya:** gondoskodó-védő attitűd
- **Apa:** Kockázat, veszély, kaland esetén bátorítja, majd osztozik a teljesítménye fölötti örömben

Pl: **a gyerek feldobálása**

- Az apa nevet, a fiú először fél, majd elkezd nevetni.
- 2 fontos leckét tanult meg.
  1. A veszély szórakoztató is lehet
  2. Apa el fog kapni, bízhatok benne

kötődés

- **Identitásunk alapja**
- Anya-gyermek kötődés által alakul ki az **„én-érzet”**
- Ha ennek a kötődésnek kialakulása során **traumát** él meg a személy, az az **identitását** ássa alá
- A bensőséges és szerető kapcsolat hiányát **énvédő mechanizmusok** enyhítik, amik állandósulhatnak és megmaradhatnak a felnőtt korra is

Az apa és a fiú közötti
kölcsönös, pozitív, fizikai élmény
alapvető fontosságú ahhoz,
hogy a fiú szemében az apa ***megközelíthető****,*
és ne titokzatos személy legyen.

A homoszexuális érzés összetevői

- **Szégyen** (a kutatások szerint nem következmény, hanem forrás)
- **Kötődésvesztés** (magány)
- **Bizonytalanság**, alkalmatlanságérzés
- **Szorongás**
- **Kisfiú** egy felnőtt világban
- **Tehetetlenség** érzés, **depresszió**

*A páciensek arról számolnak be, hogy **reményvesztetten** viszonyulnak az élethez, és **bizalmatlanok** a kapcsolataikban.*

*Emellett úgy érzik, hogy **nem részei** a felnőtt férfiak klubjának.*

*Ezek a negatív érzések felkeltik a **vágyat**, hogy az önértékelést helyrehozza, ebből fakad az **erotikus kötődés** – ami azonosulási vágy. „Eggyé válás”.*

A fiú két fontos fejlődési kihívása

Szeparációs-individualizációs fázis → **Férfi identifikáció** → **Egészséges nemi identifikáció**

- A férfiasság **nem adottság, hanem eredmény**, a gyermek **megküzd** azért, hogy az övé legyen,
- és ez a küzdelem/fejlődés rendkívül érzékeny a sérülésekre.
- A **családok**, ahol kialakulhat, nem feltétlenül bátorították fiuk lányos viselkedését,
- de jellemzően **képtelenek voltak megerősíteni a fiú férfi individualizációját** fejlődésének abban a szakaszában, amikor a nemi identitáskeresésnek végbe kéne mennie.

- Az egészséges fiú **örül** annak a ténynek, hogy **„én vagyok”**,
- és annak is, hogy **„én fiú vagyok”.**
- A meleg hajlamú fiúk szülei vagy

1. **aktívan büntették** a férfiviselkedést, mert azt **fenyegetőnek/kellemetlennek** találták,
2. vagy egyszerűen **nem segítették** elő a férfi nemmel való azonosulást.

A kialakuláshoz vezető család-dinamika

„Édesanyám nem törődött az egyik felemmel – a férfival – és a másik felemen, a jó kisfiún csüngött.”

Nárcisztikus család

Triádikus család

homoszexuális fiú

- a magányos és sebezhető fiatal férfi iránt egy másik férfi kezd mutatni érdeklődést, és a páciens elindul a homoszexualitás megerősödésének útján.
- **FONTOS:** <u>még minden összetevő együttállása esetén sem minden esetben alakul ki homoszexuális hajlam!</u>
- <u>**Sokat segíthet**</u> egy nagypapa/nagybácsi/barát/ idősebb testvér támogatása!

Mi a teendő?

Ha téged érint

1. Keress őszinte barátokat a fiúk közül!
2. Az erotikus késztetés csökken, ha mélyebben megismered.
3. Olvass utána a neten! **(http://www.exmeleg.info/)**
4. Kérj segítséget! Minél korábban elkezded a terápiát, annál nagyobb eséllyel gyógyulsz!

Ha egy barátod megkeres

1. Legyél megértő! Hallgasd meg!
2. Kerüld a testi érintést!
3. Bátorítsd, és hívd fiús programokra (sport)!
4. Bátorítsd a terápiára

A helyreállító terápia

A terápia célja és módszere

- újra **segíteni** őt, hogy **átélje** a traumát (különösen a haragot és a szomorúságot), egy odafigyelő terapeuta jelenlétében, aki komolyan veszi és megismeri a klienst.
- **segíteni** a pácienst a **szégyen és a belső negatív érzések feldolgozásában**, hogy az életét **asszertív** beállítódással élhesse. *(„Érzelemközpontú terápia")*
- a pszichén belüli (*intrapszcihés*) konfliktusok és traumák **csökkentése**.
- A **hiteles érzelmi** reakciók megélése a jelen helyzetben, ezzel párhuzamosan a gyerekkorban begyakorolt érzelmi reakciók elhagyása.

- A terápia tehát **nem az összes homoszexuális kísértés eltávolítását célozza**
- hanem segíti a pácienst, hogy **megtanulja kialakítani személyes és kapcsolati hitelességét** azáltal, hogy visszakövetjük a gyermekkorban bejárt utakat, amelyek őt erre a szerencsétlen ösvényre vezették.
- A terápia **eredménye**: az azonos neműek iránti vonzódás **feloldódása** (NEM elnyomása!)
- Mint minden betegségnél, itt is **kulcskérdés**, hogy **minél korábban** kezdődik a terápia (azaz minél kevésbé élte ki a homoszexuális hajlamait), annál nagyobb eredményesség várható.

A hit fejlődése

A Bibliában is látjuk a hit fejlődését

- Ábrahámnak: tedd meg, mert azt mondtam.
- Mózesnek: tedd meg, mert így működik a világ (Mózes már vitatkozik, párbeszédben van vele az Isten)
- Újszövetség: "szívükbe írom törvényemet" (Zsid 8, 10)

- fejlődés: fizikai, értelmi, érzelmi, lelki
- ezek közül <u>egyik sem</u> automatikus!
- ez nem jobb/rosszabb felosztás, és főleg nem skatulyázás! (cél: támpont)
- minden fázisnak megvan a helye!
- a fejlődés nem feltétlen egyirányú
- a fejlődéssel változik az istenkép és a hittapasztalat

Életkor (év)	Köznapi elnevezés	Piaget	Freud	Erikson
0-1	Csecsemőkor	Szenzomtoros intelligencia	Orális szakasz	Alapvető bizalom vs. Bizalmatlanság
1-2	Kisgyerekkor	Műveletek előtti kor	Anális szakasz	Autonómia vs. szégyen és kétség
2-3				
3-6	Óvodáskor		Fallikus szakasz	Kezdeményezés vs. bűntudat
6-12	Kisiskoláskor	Konkrét műveletek kora	Latencia kora	Teljesítmény vs. kisebbrendűség
12-19	Serdülőkor	Formális műveletek kora	Genitális szakasz	Identitás vs. szerepzavar
19-35	Fiatal felnőttkor			Bensőségesség vs. elszigetelődés
35-60	Középső felnőttkor			Alkotóképesség vs. megrekedés
60 felett	Késő felnőttkor			Énteljesség vs. kétségbeesés

A hit fejlődésének szakaszai

1. A gyermek hite
2. A serdülő hite
3. A felnőtt hit

+1 a felnőtt érettlen gyerekes hite

A gyermek hite

- jellemző: függőség
- hittapasztalat – szülőkkel való viszony
- de: mély és igazi istenélmény is lehet!
- igény: biztonságérzet, védelem, táplálás
- kritika nélkül fogadja el a tekintélyt
- erkölcs: jutalmazás/büntetés

ogspot.com

Coca-Cola
Trink
Coca-Cola
Coca-Cola
Trink
Coca-Cola

A felnőtt érettlen, gyerekes hite

- mások hitére támaszkodik (ha megszűnik...)
- gyerekes imaélet vagy eltúlzott vallási gyakorlatok, személyes istenkapcsolat nélkül
- a normák és szabályok merev teljesítése
- "Isten megvéd mindentől" - szenvedés nem létezik (gyerekes istenkép)
- lényegében: önállótlan
- krízis: betegség/baleset/haláleset

A serdülőkor hite

- Fontos korszak! önálló identitás, saját út
- kettősség: önállóság – függőség (túl korai, vagy túl késői sem jó!)
- lázadás: ne valami ellen, hanem valamiért!
- krízis: a megszokottat el kell hagyni
- csalódás: apa nem mindenható
- gyakori épp ezért az átmeneti depresszió
- erkölcs: miért csináljam úgy?

A hit ebben a korban

- a hit krízise, átmeneti ateizmus
- Isten hirtelen távoli és néma
- miért nem vigyáz rám, miért nem törődik velem?
- Ha Isten jó.../Miért engedi meg.../Miért van rossz a világban...
- két szélsőség: ragaszkodni a gyermeki hithez v. totális ateizmus

A felnőtt hit

- felelősség a saját életért, döténseiért (apa nincs mindig itt, hogy megoldja a problémámat)
- valós kapcsolat a valós Istennel
- Isten: nem elnyomó, nem vetélytárs, nem dadus, hanem – partner, barát
- élet: öröm <u>és</u> kereszt (Tábor hegy és Golgota) csodák és keresztek

- erkölcs: szívükbe írom törvényemet (interiorizáció)
- azaz erkölcsileg önálló, képes dönteni (NEM függetlenül Isten parancsaitól)
- nem védelmezi kétségbeesetten Isten létét – biztos a saját megtapasztalásában
- Istenkapcsolat: dinamikus, vannak benne szárazabb időszakok
- imaélet: nem függ a tapasztalattól

A test teológiája

Ter 1,27: „Isten megteremtette az embert, saját képmására, az **Isten képmására** teremtette őt, **férfinek és nőnek** teremtette őket.”

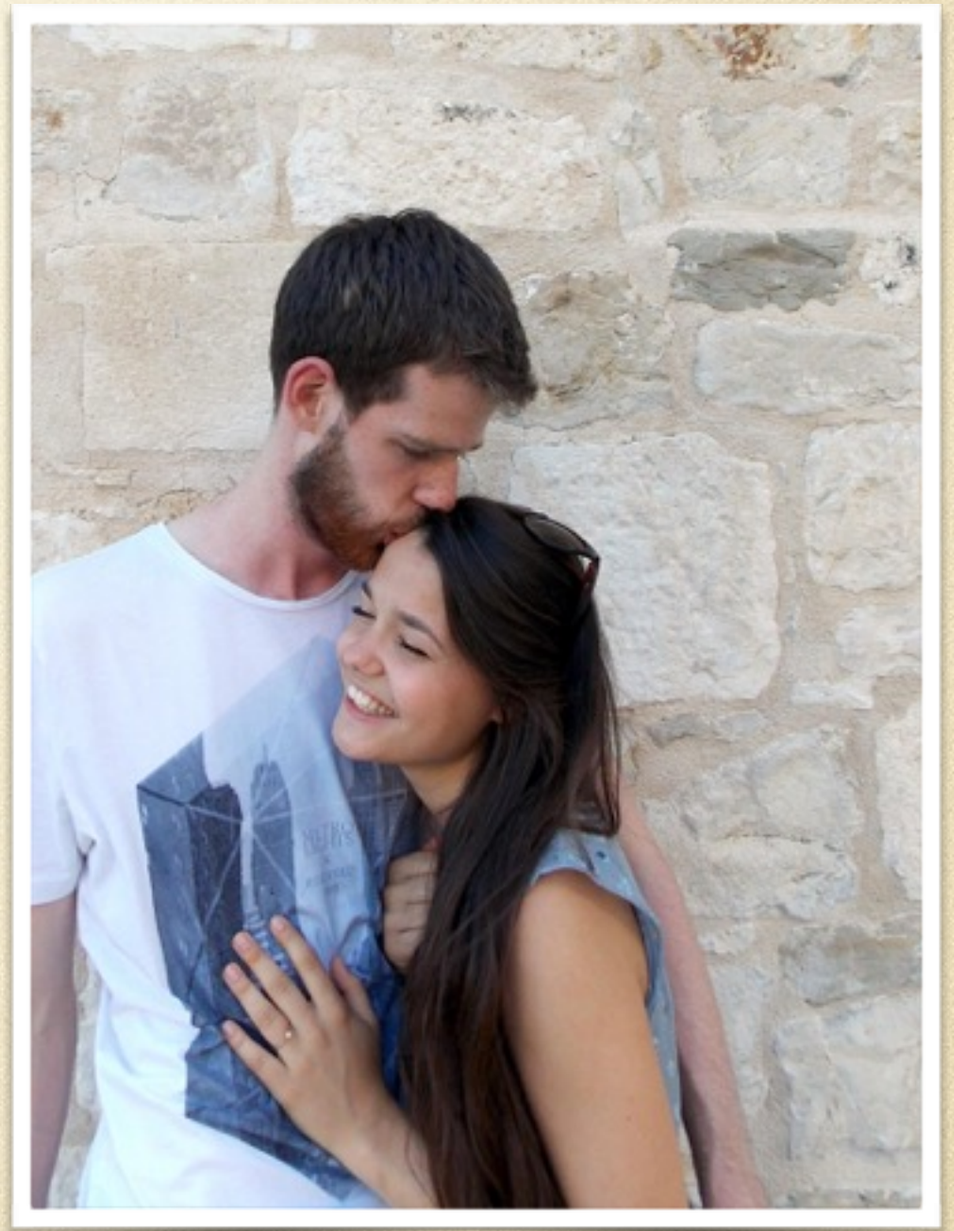

Az emberi testről (szexualitásról, férfi-nő kapcsolatról) való gondolkodás Isten misztériumába vezet be minket.

A porfürioszi fa

Isten

ember

állat

élő

élettelen

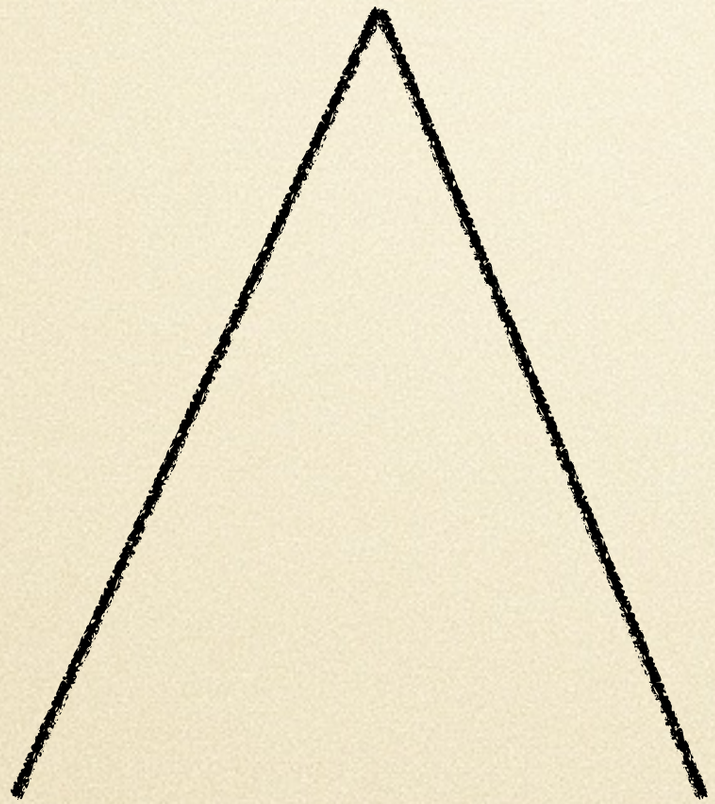

A világi gondolkodás szerint a szex

Isten

ember

állat

élő

élettelen

A kereszténység szerint a szex

Isten

ember

állat

élő

élettelen

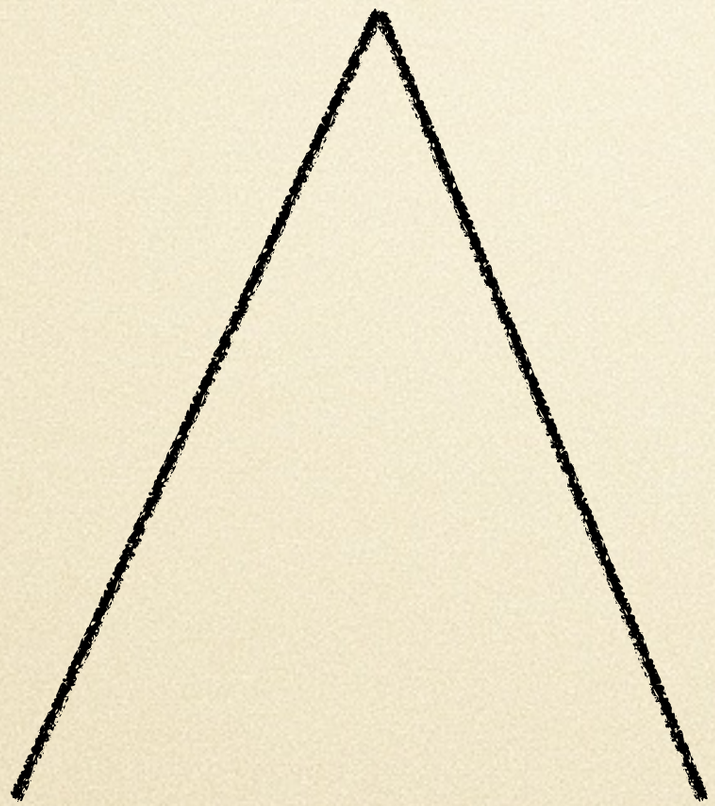

- „Maga **Isten a szerzője** a házasságnak.” (II. Vatikáni Zsinat, GS 48,49)
- És amikor egy tárgyat nem a tervező szándékai szerint használsz, akkor el fog romlani.

1968

AND ALL THAT

Radicals, Hippies and SDS at Reed

This is to certify the membership of

.....
signature

in the Students for a Democratic Society. The SDS is an education and social action organization dedicated to increasing democracy in all phases of our common life. It seeks to promote the active participation of young people in the formation of a movement to build a society free from poverty, ignorance, war, exploitation and the inhumanity of man to man.

..... Secretary, SDS

Students for a Democratic Society
1608 WEST MADISON STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60612

Házasságkötések száma

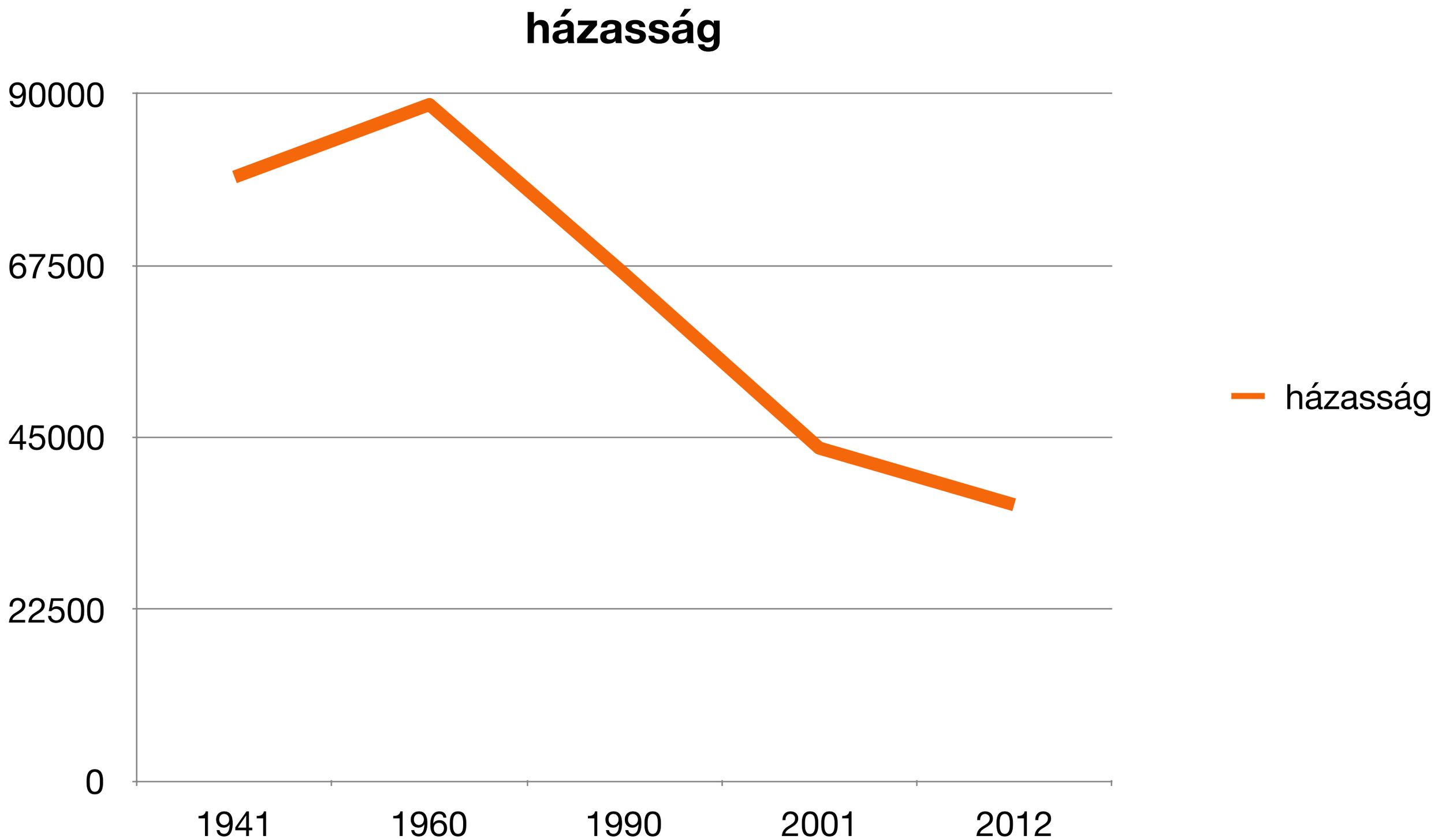

Polgári válások száma

válások száma

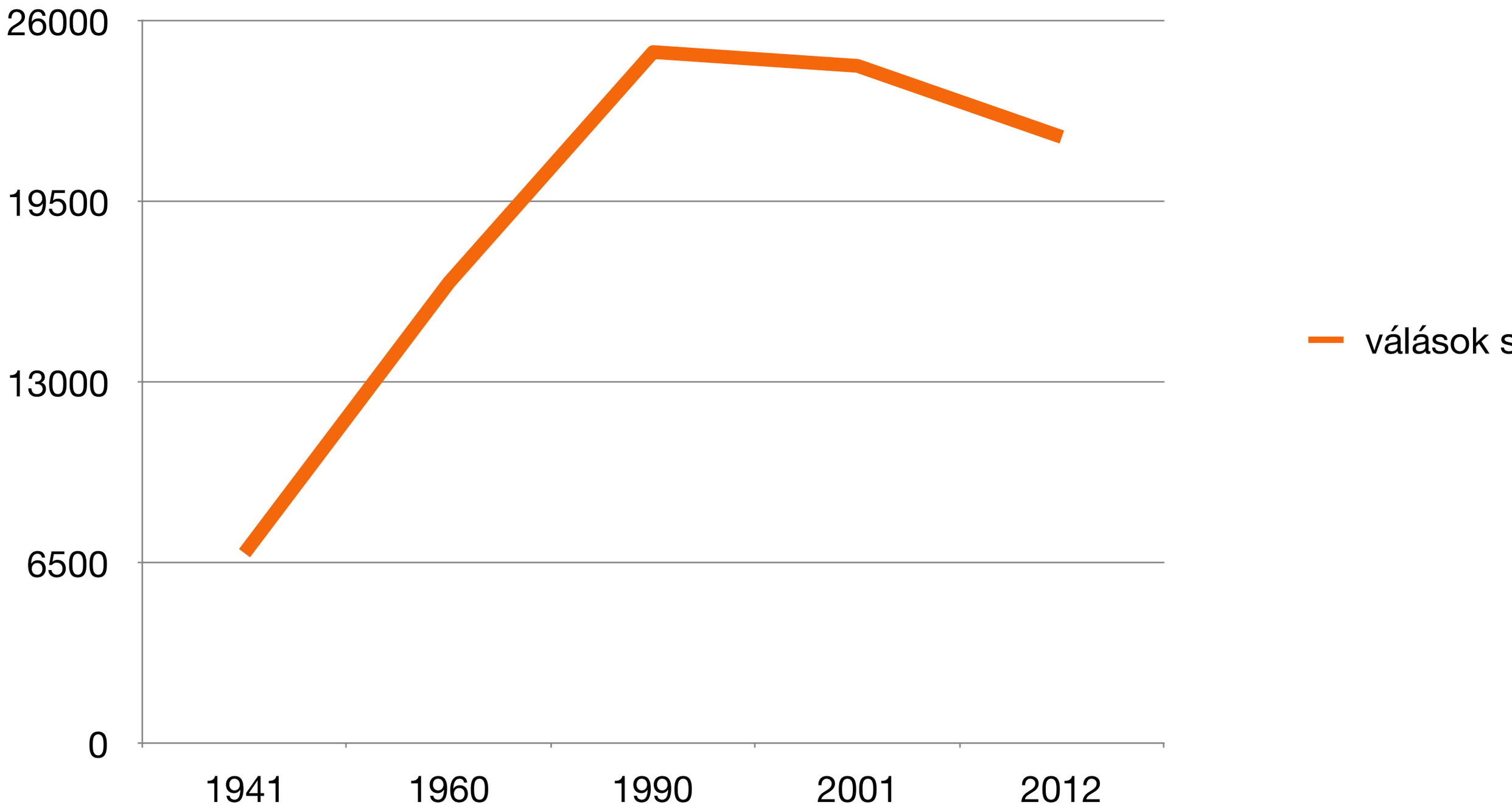

Élve született gyermekek száma

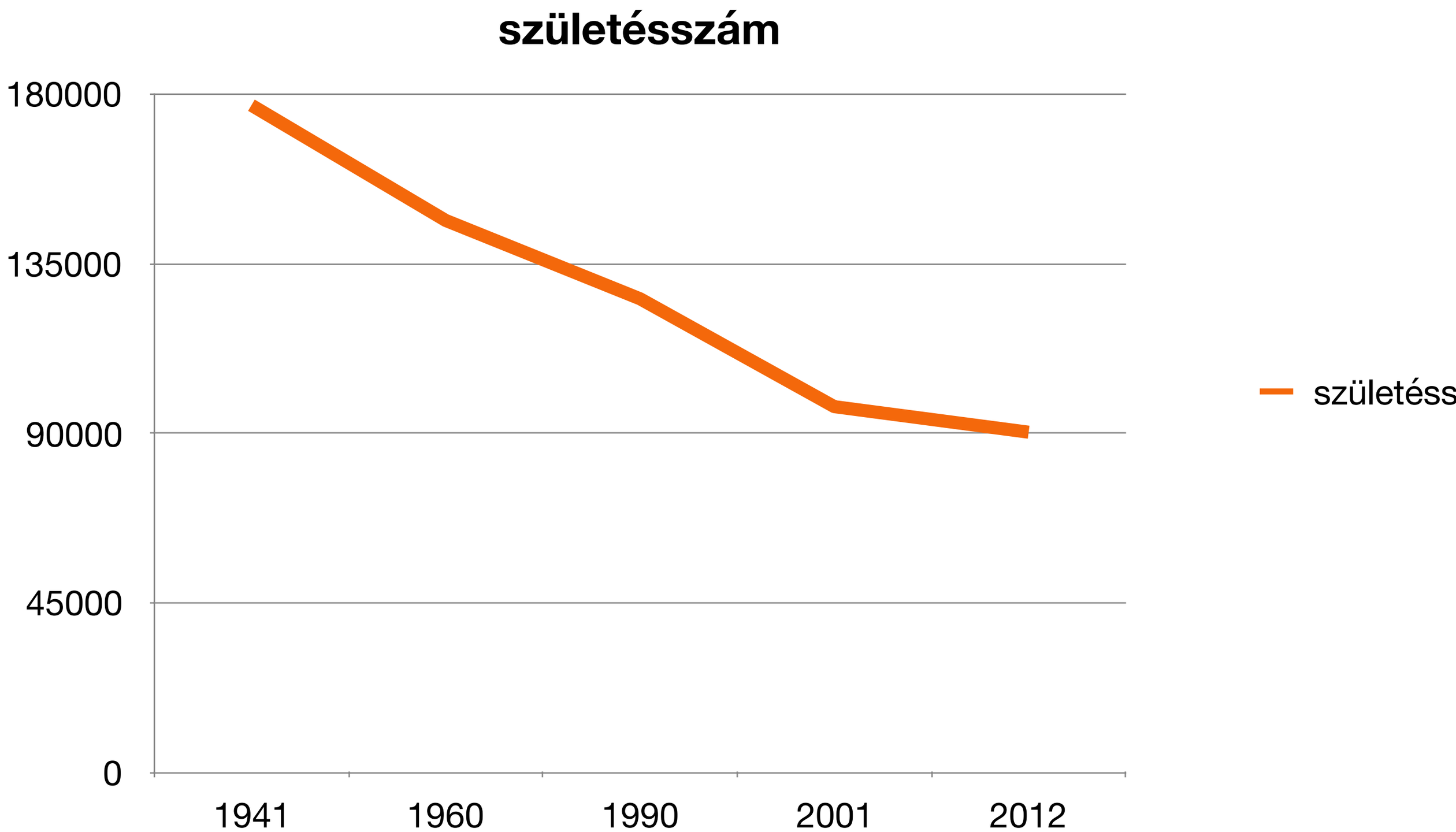

Jogerősen elítélt fiatalkorú

(arányszám – százezer azonos korú lakosra)

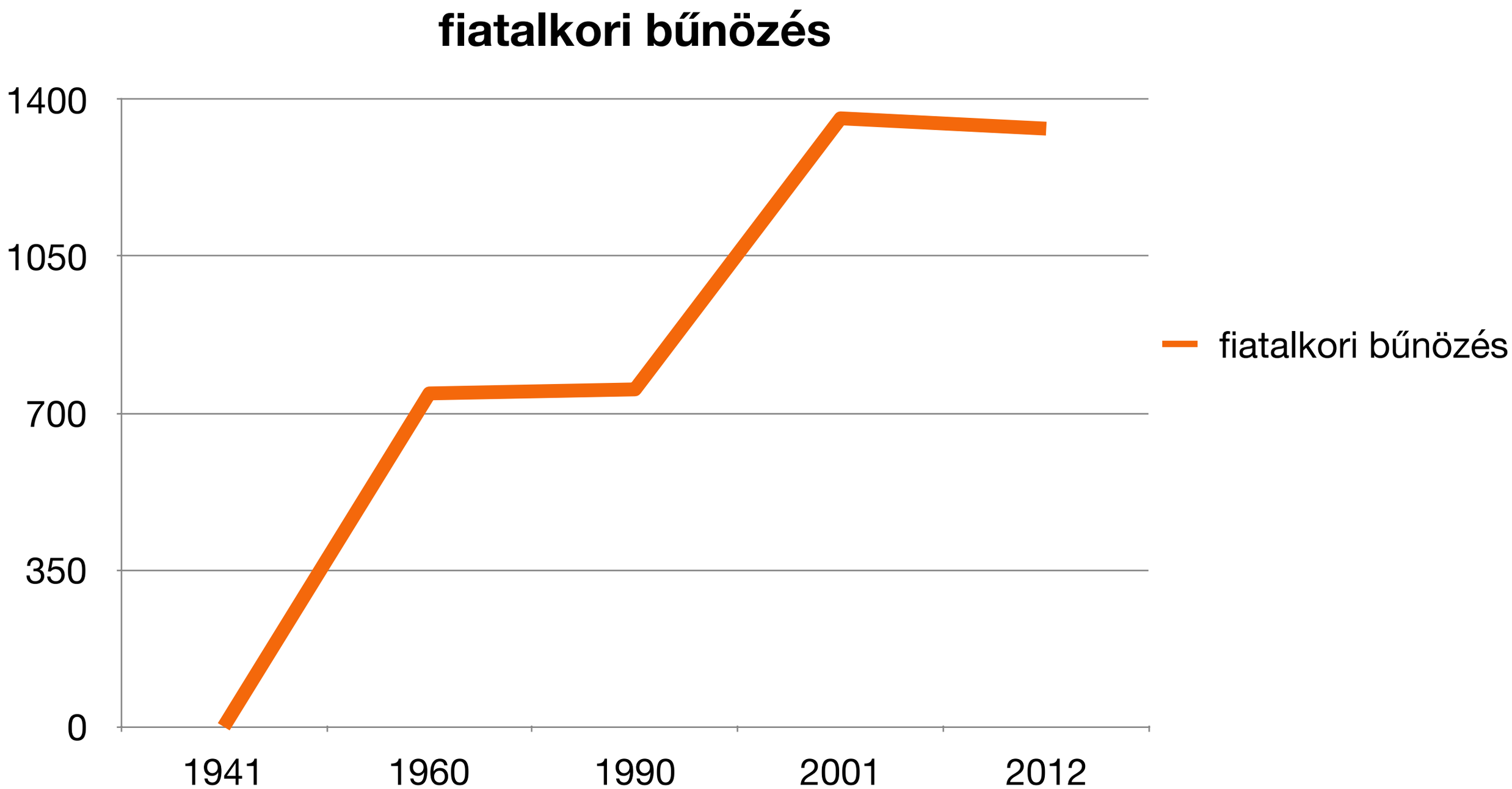

NE AGGÓDJ, HA MÉG NEM TALÁLTAD MEG AZ IGAZ SZERELMEDET

VALÓSZÍNŰLEG ÉPP MOST BASSZÁK VALAHOL

„How casual sex is affecting our children” – *amerikai kutatás*

- *Joe S. McIlhaney és Freda McKissic – szülész-nőgyógyászok kimutatták:*
- *Egyértelműen kimutatható összefüggést találtak a korai szexuális aktivitás és az elköteleződésre való képtelenség között.*

A hűséget már most tanulni kell!

- *Ma a leggyakoribb válóok a **hűtlenség.***
- *A Center of Disease Control and Prevention szerint,*
- *azok, aki 16 éves koruk előtt szerzik első szexuális tapasztalatukat, **15 % esélyük van, hogy hűséges házastársak lesznek.***
- *akik 20 éves koruk után, **52,2%***
- ***Míg azok, akiknek a házastársuk az egyetlen partnerük: 94%***

Ikon, vagy karikatúra?

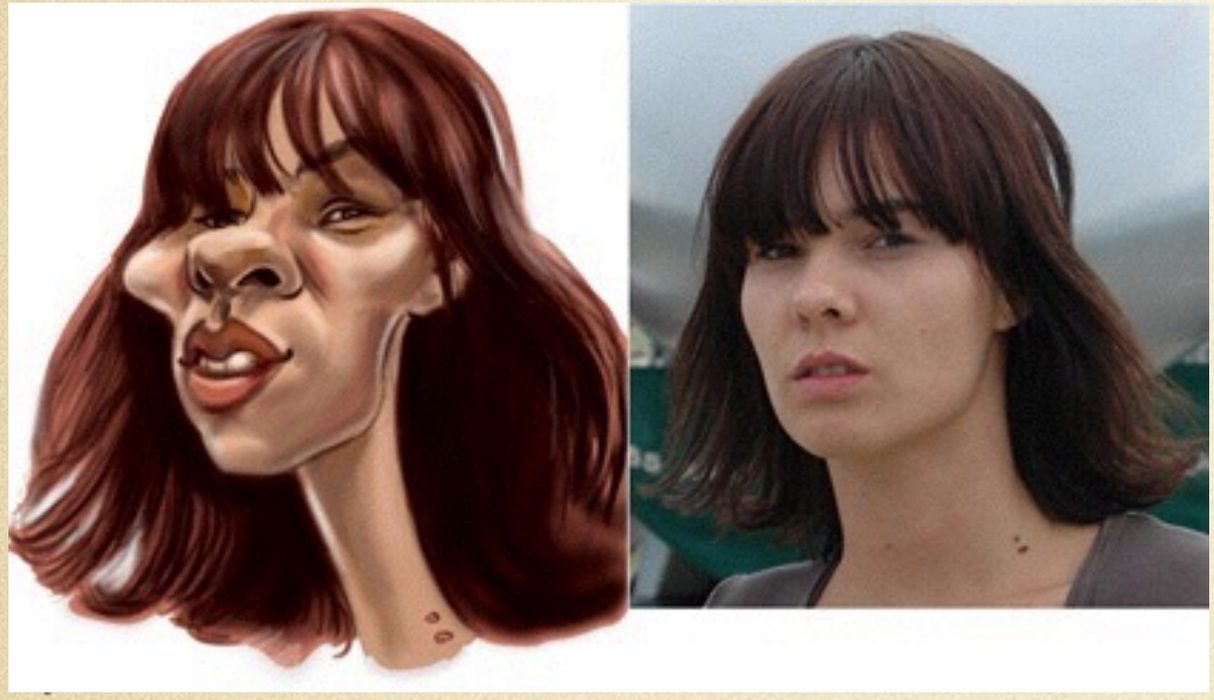

Hasonlít az eredetire, csak éppen egy tulajdonságát kiemeli, és eltorzítja…

Tisztaság vagy prüdéria?

„Az érett tisztaság felismeri

a személy értékét

(...) a szexuális

vonzalmat személyes szintre emeli”

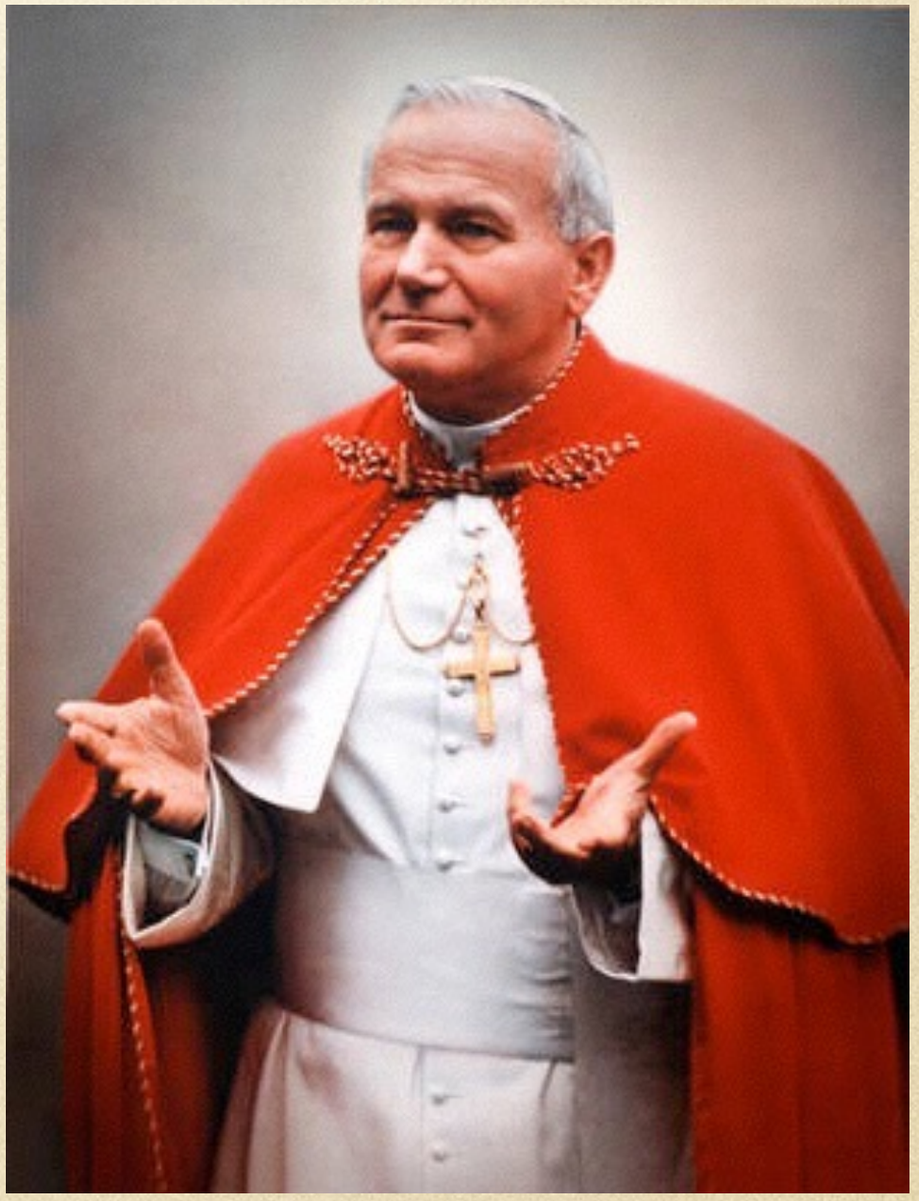

KÉRDÉSEK

Egyház

- fényűzés az Egyházban
- pedofília - miért van?
- inkvizíció
- keresztesháborúk
- világháború alatt a háborús bűnösök menekítése
- egy atya mondta, hogy nagy az anarchia, nagy gondok, amiről sokan nem is beszélnek. Túl nagy lett?
- cölibátus
- mi a célja, hogy az egyház erősen hierarchikus fölépítésű? Jó-e ez?

Egyház 2.

- Milyen törvények vonatkoznak a Vatikánra?
- hímsovinizmus és feminizmus: miért férfi Isten? És Jézus? És az összes pap?

hit

- hit vs racionalitás
- ha a mennybe jutok, de a szeretteim nem, hogy leszek boldog?
- emberi kapcsolatok a halál után
- halál közeli élmények - vissza lehet-e jönni a halálból?
- Hogyan segít a hit a mindennapi életben?
- A három monoteista vallásnak közös-e az Istene?
- Igazodik-e a vallás a korhoz, megújul-e? Ha igen, hogyan?

hit 2.

- Isten miért teremtette az univerzumot akkorára, hogy az ember soha ne legyen képes bejárni?
- Isten, amikor meg akarta ismertetni magát a világgal, és Jézus a földre jött, akkor miért nem az egész világon egyenlően, egyszerre hirdette valahogyan Isten a saját létezését?
- Isten miért nem ad egyértelmű jelet a létezéséről, ha korábban már tett ilyet?
- Saját hitem szerint a mennybe kerülök, pedig nem vagyok katolikus. Maga szerint nem?

etika

- emberi beavatkozás: meddig gyógyíthatunk, fejleszthetünk egy embert? humán augmentáció (robotkar, robotszem) - meddig tekinthető embernek?
- Embriók módosítása, fejlesztése?
- egy ember “szintetikus” előállítása
- embrionális őssejtkutatás
- Az ember képes lehet-e olyan robotot alkotni, amely egyenrangú, egyenjogú egy emberrel? Elfogadná? Üdvözülhetne? Lenne szabad akarata?
- Képesek lehetünk-e életet alkotni?
- kannibalizmus és vérivás gyilkosságtól függetlenül. (pl. hajótöröttek között, de gyilkosság nélkül)

Biblia

- Több, mint évezredek alatt összegyűjtött Istenélmények gyűjteménye?
- “Az ember terveli ki útját, de az Úr irányítja lépéseit.” (Péld. 16) - mit jelent ez?
- Isten miért nem jelenik meg gyakrabban és színpadiasabban a Bibliában? Hogy közvetlenebb kapcsolata legyen az emberekkel vagy példát statuáljon. És manapság?

szexualitás - külön óra lesz!

- A szexualitás helyes módja az Egyház szerint
- az egyház szerint mi a szerelem?
- házasság az egyház szerint

emberi élet

- család - mi a kérdés?
- képmutatás, megbocsátás, hazugságok a mai világban
- rasszizmus
- wage gap, feminism's?

tudomány

- földön kívüli élet, intelligens élet?

nem értem mi a kérdés

- család; házasság; eretnekség
- furcsaságok Istennel kapcsolatban
- Létezik-e, hogy a nemi “szakralitást” szétveri az ember?
- mesterséges intelligencia